

สารการเรียนรู้ภาษาบาลี

กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความสำคัญรายสารการเรียนรู้ภาษาบาลี

ภาษาบาลีมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นภาษาที่ใช้จารึกคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และใช้เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติซึ่งมีผู้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ซึ่งการดำรงชีวิตของคนไทยได้นำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในสังคมอย่างสันติสุข

ดังนั้น ในฐานะภาษาบาลีเป็นภาษาต้นแบบที่ได้วิวัฒนาการจากภาษาบาลีมาเป็นภาษาไทย ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงต้องเรียนรู้ประวัติความเป็นมาและหลักไวยากรณ์ของภาษาบาลี เพื่อสามารถพูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาบาลีอันเป็นภาษาต้นแบบได้

ภาษาบาลี เป็นภาษาของแคว้นมคธในประเทศอินเดียโบราณ เรียกว่า “ภาษามาคธี” พระพุทธเจ้า ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรกในแคว้นมคธ และมีชาวมคธเลื่อมใสอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก พระภิกษุชาวมคธจึงใช้ภาษามาคธีเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมทั้งใช้บันทึกหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาจนสืบทอดมาถึงปัจจุบัน ต่อมาไทยเราเรียกว่า “ภาษาบาลี” ซึ่งหมายถึงภาษาที่รักษาพระพุทธศาสนาไว้ (บาลี หรือ ปาลี แปลว่า ผู้รักษา)

ธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะของสารการเรียนรู้ภาษาบาลี

ภาษาบาลี หมายถึง ภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ เป็นภาษาที่ใช้จารึกหลักธรรมคำสั่งสอนที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ต่างๆ ในพระพุทธศาสนา ภาษาบาลีมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในสมัยพุทธกาลถึงปัจจุบัน เป็นต้นดิภาษาและเป็นภาษาที่ไม่ใช้สื่อสารแล้วในสังคมโลก แต่ใช้สื่อสารการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา เป็นภาษาที่ใช้มากในสมัยพุทธกาล อันแสดงออกถึงวิถีชีวิตพฤติกรรมทางสังคม ค่านิยมและความเชื่อที่แสดงออกทางภาษา

การเรียนรู้ภาษาบาลีแตกต่างจากการเรียนสารการเรียนรู้อื่นๆ เนื่องจากนักเรียนไม่ได้เรียนภาษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับภาษาเท่านั้น แต่การเรียนรู้ภาษาเพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะการดำรงชีวิตของชาวพุทธ การที่นักเรียนจะเรียนรู้ภาษาบาลีได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่วและเหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับทักษะการใช้ภาษาบาลี

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนการสอนได้ยึดหลักความเข้าใจในหลักไวยากรณ์ของภาษาบาลีตลอดถึงการนำภาษาอื่นมาบูรณาการกับภาษาบาลีให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อันจะใช้เป็นแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายอันสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้

วิสัยทัศน์สารการเรียนรู้ภาษาบาลี

นักเรียนจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมตามจุดหมายของหลักสูตร มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมอันหลากหลายตามวิถีของชาวพุทธสามารถถ่ายทอดความคิดและ

วัฒนธรรมไทยไปยังสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ใช้ภาษาบาลีสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ตลอดถึงใช้ภาษาบาลีอันเป็น
หลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อและการดำรงชีวิต

พันธกิจสารการเรียนรู้ภาษาบาลี

หลักสูตรสารการเรียนรู้ภาษาบาลีนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรพัฒนาตนเองประพฤติ
ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นศาสนทายาทที่ดี และนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาสังคม โดยมุ่งปลูกฝังให้
พระภิกษุสามเณรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. มุ่งให้นักเรียนได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาบาลี หลักไวยากรณ์เบื้องต้นของภาษาบาลี
เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ระดับสูง และเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ไปสู่กลุ่มสารการเรียนรู้อื่นๆ
๒. มุ่งให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
เป็นภาษาบาลี
๓. มุ่งให้นักเรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสั่ง
สอนและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เป้าหมายหรือความหวังของสารการเรียนรู้ภาษาบาลี

การจัดการเรียนการสอนภาษาบาลี ซึ่งเป็นสารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีความคาดหวังว่าเมื่อนักเรียนเรียนภาษาบาลีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว นักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อภาษาบาลี...

๑. สามารถใช้ภาษาบาลีแสวงหาความรู้ สื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ และศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
๒. เข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของภาษาบาลีในพระพุทธศาสนา
๓. สามารถถ่ายทอดความคิด และวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมได้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสารการเรียนรู้ภาษาบาลี

๑. นักเรียนมีความรู้หลักภาษาที่เป็นพื้นฐาน การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ภาษาบาลี
๒. นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหาในเรื่องที่อ่าน
๓. นักเรียนรักการอ่านและเห็นคุณค่าภาษาบาลีในการที่จะใช้เป็นเครื่องมือศึกษาพระพุทธศาสนา
๔. นักเรียนสามารถใช้ภาษาบาลีในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ตามศักยภาพของนักเรียน
๕. นักเรียนสามารถใช้ภาษาบาลีในการศึกษาค้นคว้าวรรณคดีทางพระพุทธศาสนา
๖. นักเรียนนำภาษาบาลีมาประยุกต์ใช้ในภาษาไทยได้
๗. นักเรียนเห็นคุณค่าและธำรงรักษาไว้ซึ่งภาษาบาลี
๘. นักเรียนมีความรู้เป็นพื้นฐานในการศึกษาภาษาบาลีในขั้นสูงขึ้นไป
๙. นักเรียนเข้าใจในคติธรรมวัฒนธรรมและประวัติพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในภาษาบาลีเกิดความ
ซาบซึ้งในพระพุทธศาสนา

๑๐. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘

คุณภาพของนักเรียน

สารการเรียนรู้ภาษาบาลี เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นสารการเรียนรู้เพิ่มเติม ที่นักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องเรียนตั้งแต่ระดับ ๒ ถึง ระดับ ๓ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาหลักไวยากรณ์เบื้องต้น เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีความรู้ มีทักษะ กระบวนการด้านภาษาบาลี ในฐานที่ภาษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้จารึกหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ (ระดับ ๓) นักเรียนจะมีคุณภาพ ดังนี้

๑. ได้เรียนรู้และศึกษาประวัติ วิวัฒนาการของภาษาบาลีในสมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน
๒. ได้เรียนรู้ ศึกษา กระบวนการอ่าน การฟัง และการออกเสียงตามหลักไวยากรณ์
๓. ได้เรียนรู้ศึกษาหลัก และกระบวนการพูด การเขียน การแต่ง และการแปลตามหลักภาษา
๔. เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในการเชื่อมโยงความรู้ภาษาบาลีกับสารการเรียนรู้อื่นๆ
๕. เป็นผู้มีความสามารถในการนำความรู้ทางภาษาบาลีไปประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ต่างๆ ในสถานศึกษาและสังคมทั่วไป

สารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สารของกลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หมายถึง องค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐานสำหรับนักเรียนภาษาต่างประเทศประกอบด้วยสารด้านภาษาเพื่อการสื่อสารภาษาและวัฒนธรรมภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสารการเรียนรู้อื่น และภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนโลก

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ใช้มาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามจุดหมายของหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยแบ่งตามสาระหลัก ดังนี้

สารการเรียนรู้ภาษาบาลี หมายถึง ภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ เป็นภาษาที่ใช้จารึกหลักธรรมคำสั่งสอนที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ต่างๆ ในพระพุทธศาสนา ภาษาบาลีมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สาระที่ ๑ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในสมัยพุทธกาลถึงปัจจุบันเป็นต้นติภาษา ภาษาที่ไม่ใช้สื่อสารแล้วในสังคมโลก แต่ใช้สื่อสารการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา

สาระที่ ๒ ภาษาและวัฒนธรรม หมายถึง ภาษาบาลี (มคอ) ของชาวมครในประเทศอินเดีย เป็นภาษาที่ใช้มากในสมัยพุทธกาล แสดงออกถึงวิถีชีวิตพฤติกรรมทางสังคม ค่านิยม และความเชื่อที่แสดงออกทางภาษา

สาระที่ ๓ ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสารการเรียนรู้อื่น หมายถึง การเชื่อมโยงความรู้ภาษาบาลีกับสารการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทย, สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม, ภาษาอังกฤษ, และคณิตศาสตร์ เป็นต้น

สาระที่ ๔ ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก หมายถึง การใช้ภาษาบาลีในสถานศึกษาและในการดำเนินชีวิตตามวิถีชาวพุทธ ตลอดจนใช้ภาษาบาลีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นแก่นักเรียนทุกคน ดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หมายถึง ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นมาตรฐานกลางซึ่งเป็นกรอบด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม เพื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ของนักเรียน อันจะนำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้และการวัดผล การเรียนรู้แบ่งออกเป็น ๘ มาตรฐานตามสาระทั้ง ๔ ดังต่อไปนี้

สาระที่ ๑ ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต ๑.๑ เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต ๑.๒ มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต ๑.๓ นำเสนอข้อมูลข่าวสารความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ ๒ ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต ๒.๑ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต ๒.๒ เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ ๓ ภาษาความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต ๓.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ ๔ ภาษาความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต ๔.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต ๔.๒ ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และสารการเรียนรู้แกนกลาง

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔	ม.๔/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง สมัญญาภิธาน	อักขรวิธี : สมัญญาภิธาน - อักขรวิธี ภาคที่ ๑ สมัญญาภิธาน - ความหมายของคำว่า “อักขระ” - ประเภทของอักขระ - สระ - ประเภทของสระ - พยัญชนะ - ประเภทของพยัญชนะ - ฐานกรณ์ของอักขระ - เสียงอักขระ - พยัญชนะสังโยค

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		- อัฐมสระ
	ม.๔/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง อักษรวิธี : สนิธิ สระสนธิ	อักษรวิธี : สนิธิ สระสนธิ - สนิธิ - ความหมายของสนธิ - ประโยชน์ของสนธิ - ประเภทของสนธิ - สระสนธิ
	ม.๔/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ	พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ - พยัญชนะสนธิ - นิคคหิตสนธิ
	ม.๔/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง หลักการแปลมคธเป็นไทยและการ แปลไทยเป็นมคธตามโครงสร้างของ ประโยค ๘ ส่วนประกอบ	หลักการแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธตาม โครงสร้างของประโยค ๘ ส่วนประกอบ ดังนี้ - การแปลอาลปนะ - การแปลนิบาตต้นข้อความหรือกาลสัตตมมี - การแปลประธาน - การแปลบทที่เนื่องด้วยประธาน - การแปลกิริยาในระหว่างและประโยคแทรก - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยาในระหว่างและบทที่เนื่องด้วย ประโยคแทรก - การแปลกิริยาคุมพากย์ - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยาคุมพากย์
	ม.๔/๕ รู้และเข้าใจและสามารถแปล อภัยพากย์ปรัวัฒน์โดยพยัญชนะและ อรรถได้	แปลภาษาบาลีโดยพยัญชนะและอรรถ - อภัยพากย์ปรัวัฒน์
	ม.๔/๖ รู้และเข้าใจและสามารถแปล ธรรมบทภาค ๑ โดยพยัญชนะและ อรรถได้	แปลภาษาบาลีโดยพยัญชนะและอรรถ - ธรรมบทภาค ๑
ม.๕	ม.๕/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง อาขยาต	อาขยาต - ความหมายของอาขยาต - เครื่องปรุงของอาขยาต - ส่วนประกอบที่สำคัญของอาขยาต
	ม.๕/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง วิภัติ	วิภัติ - ความหมายของวิภัติ

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- การแบ่งหมวดวิภัติ - ความหมายของชื่อวิภัติ - วิธีสังเกตวิภัติ - วิภัติและการเปลี่ยนแปลง - อาคมในอาขยาต
	ม.๕/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง กาล, บท, วจนะ, บุรุษ	กาล, บท, วจนะ, บุรุษ กาล - ความหมายของกาล - ประเภทของกาล - วิธีสังเกตกาล บท - ความหมายของบท - ประเภทของบท - ประโยชน์ของบท วจนะ - ความหมายของวจนะ - ประเภทของวจนะ - ความแตกต่างระหว่างวจนะนามและวจนะอาขยาต - วิธีใช้วจนะ บุรุษ - ความหมายของบุรุษ - ประเภทของบุรุษ - ความแตกต่างระหว่างบุรุษนามกับบุรุษอาขยาต - วิธีใช้บุรุษ - วิธีสังเกตบุรุษ
	ม.๕/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง ธาตุ	ธาตุ - ความหมายของธาตุ - วิธีสังเกตธาตุ - ธาตุ ๘ หมวด - การเปลี่ยนแปลงของธาตุในหมวดต่างๆ - ธาตุ ๒ - วิธีสังเกตธาตุ ๒ - ธาตุกลับความหมาย

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- ศัพท์พิเศษที่ใช้นำหน้ากิริยา - กิริยาศัพท์ที่ใช้ดูคุณ - อส ธาตุ
	ม.๕/๕ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง วาจกและปัจจัย	วาจกและปัจจัย วาจก - ความหมายของวาจก - ประเภทของวาจก - วิธีสลับวาจก - ความสำคัญของวาจก ปัจจัย - ความหมายของปัจจัย - วิธีใช้ปัจจัย - ประเภทของปัจจัย - วิธีลงและเปลี่ยนแปลงปัจจัยในวาจก - ปัจจัยพิเศษ-อัฟภาส - คำแปลของ ข, ฉ, ส ปัจจัย - อาย, อีย ปัจจัย - ปัจจัยที่ใช้น้อย - ความสำคัญของปัจจัย
	ม.๕/๖ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง การแปลในวาจกทั้ง ๕ ที่ใช้กิริยา อาขยาตคุมพากย์	การแปลในวาจกทั้ง ๕ ที่ใช้กิริยาอาขยาตคุมพากย์ - การใช้กิริยาอาขยาตคุมพากย์ - การแปลมครเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคร - ประโยคกัตตฺวาจก - ประโยคกัมมวาจก - ประโยคภาววาจก - ประโยคเหตุกัตตฺวาจก - ประโยคเหตุกัมมวาจก
	ม.๕/๗ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง กิริยากิตก์	กิตก์ : กิริยากิตก์ (วิภัตติ, วจนะ, กาล, ธาตุ, วาจก, ปัจจัย) - กิตก์ - ความหมายของคำว่า กิตก์ - วิเคราะห์คำว่า กิตก์ - การแบ่งประเภทของกิตก์ - ธาตุกิตก์

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- กิริยาภิตก - วิภัตติและวจนะ - กาล - การแบ่งประเภทของกาล - ธาตุ - วาจก - ปัจจัย - วิธีลงปัจจัย - กิตปัจจัย - กิจปัจจัย - กิตกิจปัจจัย - ตูนาทิปัจจัย - บทสุดท้าย
	ม.๕/๘ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องนามกิตก รูปและสาธนะ	นามกิตก รูปและสาธนะ - นามกิตก - สาธนะ - วิเคราะห์แห่งสาธนะ - วิธีปรุงรูปวิเคราะห์
	ม.๕/๙ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องปัจจัยนามกิตก	ปัจจัยนามกิตก - ปัจจัยแห่งนามกิตก - วิเคราะห์แห่งนามกิตก - ปัจจัยนามกิตกในหมวดกิตปัจจัย - กวิ ปัจจัย - ณิ ปัจจัย - ณวุ ปัจจัย - ตุ ปัจจัย - ฐ ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตกในหมวดกิจปัจจัย - ข ปัจจัย - ณย ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตกในหมวดกิตกิจปัจจัย - อ ปัจจัย - อิ ปัจจัย

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		ณ ปัจจัย เตว ปัจจัย ติ ปัจจัย ตุ ปัจจัย ยุ ปัจจัย - ปัจจัยนอกแบบ
	ม.๕/๑๐ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องการใช้กิริยาภิตก	การใช้กิริยาภิตก - การใช้กิริยาภิตก - การใช้กิริยาภิตกในการแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ - ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์ตามวาจก - ใช้เป็นวิกติภิตก - ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์อนาทร และลักษณะ - ใช้เป็นกิริยาในระหว่าง - การใช้ ตวา, ตุ ปัจจัย และนามภิตก ตวา ปัจจัย ใช้ในอรรถ ๘ อย่าง ตุ ปัจจัย ใช้ในอรรถ ๒ อย่าง นามภิตก ใช้ใน ๒ แผนก
	ม.๕/๑๑ รู้และเข้าใจและสามารถแปล ธรรมบทภาค ๒-๓ โดยพยัญชนะและ อรรถได้	การแปลธรรมบท - ธรรมบทภาค ๒ - ธรรมบทภาค ๓
ม.๖	ม.๖/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง สมาส	สมาส - ความหมายของสมาส - วิเคราะห์คำว่า “สมาส” - ลักษณะรูปวิเคราะห์แห่งสมาส - ประโยชน์ของสมาส - ประเภทของสมาส
	ม.๖/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง กัมมธารยสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๑. กัมมธารยสมาส - วิเสสนบุพพบท - วิเสสนุตตรบท - วิเสสโนภยบท - วิเสสโนปมบท - สัมภวานบุพพบท

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- อวชารณบุพพท
	ม.๖/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องทิกุสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๒. ทิกุสมาส - สมหาทิกุ - อสมหาทิกุ
	ม.๖/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องตัมปปริสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๓. ตัมปปริสมาส - ทุตียาตัมปปริส - ตตียาตัมปปริส - จตุตถิตัมปปริส - ปัญจมีตัมปปริส - ฉกฺขฐิตัมปปริส - สัตตมีตัมปปริส
	ม.๖/๕ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องทวันทวสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๔. ทวันทวสมาส - สมหาทวันทวสมาส - อสมหาทวันทวสมาส
	ม.๖/๖ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องอัพยยิภาวสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๕. อัพยยิภาวสมาส - อุปสัคคบุพพะ - นิปาตบุพพะ
	ม.๖/๗ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องพหุพพิทสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๖. พหุพพิทสมาส - ทุตียาพหุพพิท - ตตียาพหุพพิท - จตุตถิตพหุพพิท - ปัญจมีพหุพพิท - ฉกฺขฐิตพหุพพิท - สัตตมีพหุพพิท
	ม.๖/๘ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องสมาสทอ	สมาสทอ - สมาสทอ - ความหมายของสมาสทอ - สรุปลักษณะของสมาสทอ
	ม.๖/๙ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องตัทธิต	ตัทธิต - ตัทธิต - วิเคราะห์คำว่า “ตัทธิต” - ความแตกต่างระหว่างตัทธิตและสมาส - ประเภทของตัทธิต

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- ศัพท์ที่ใช้ลงปัจจัยตัทธิต - ลักษณะสำคัญของ ณ ปัจจัยและปัจจัยเนื่องด้วย ณ - ปัจจัยที่คล้ายกัน - ปัจจัยที่พ้องกัน - ประโยชน์ของปัจจัย
	ม.๖/๑๐ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องสามัญญตัทธิต	สามัญญตัทธิต - โคตตตัทธิต - ตรตยาตัทธิต - ราคาตัทธิต - ชาตาตัทธิต - สมุหตัทธิต - ฐานตัทธิต - พหุลตัทธิต - เสฎฐตัทธิต - ตทสสัดถิตตัทธิต - ปกติตตัทธิต - ปุรณตัทธิต - สังขยาตัทธิต - วิภาคตัทธิต - อุปมาตัทธิต - นิสสิตตัทธิต
	ม.๖/๑๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องภาวตัทธิตและอัพยยตัทธิต	ภาวตัทธิต อัพยยตัทธิต - ภาวตัทธิต - อัพยยตัทธิต
	ม.๖/๑๒ รู้และเข้าใจและสามารถแปล ธรรมบทภาค ๔ โดยพยัญชนะและ อรรถได้	การแปลธรรมบท - ธรรมบทภาค ๔
	ม.๖/๑๓ รู้และเข้าใจและสามารถ ทบทวนการแปลธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะและอรรถได้	ทบทวนการแปลธรรมบท - ธรรมบทภาค ๑-๔

หมายเหตุ : ระดับเป้าหมายตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

รู้ – จำ – เข้าใจ – อธิบาย – วิเคราะห์ – สังเคราะห์ – ประเมินค่า

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สาระ	ชั้น	ชื่อสาระ	รหัสสาระ	หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมง			ภาคเรียน
					สัปดาห์	ภาคเรียน	ปี	

เพิ่มเติม	ม.๔	ภาษาบาลี	ป๓๑๒๐๑	๒.๕	๕	๑๐๐	๒๐๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๔	ภาษาบาลี	ป๓๑๒๐๒	๒.๕	๕	๑๐๐	๒๐๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๕	ภาษาบาลี	ป๓๒๒๐๓	๒.๕	๕	๑๐๐	๒๐๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๕	ภาษาบาลี	ป๓๒๒๐๔	๒.๕	๕	๑๐๐	๒๐๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๖	ภาษาบาลี	ป๓๓๒๐๕	๒.๕	๕	๑๐๐	๒๐๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๖	ภาษาบาลี	ป๓๓๒๐๖	๒.๕	๕	๑๐๐	๒๐๐	ภาคเรียนที่ ๒

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ภาษาบาลี

รหัสสาระ ป๓๑๒๐๑ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
เวลา ๕ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ในเรื่อง อักษรวิธี ภาคที่ ๑ สมัญญาภิธาน ความหมายของคำว่า “อักขระ” ประเภทของอักขระ สระ ประเภทของสระ พยัญชนะ ประเภทของพยัญชนะ ฐานกรณ์ของอักขระ เสียง อักขระ พยัญชนะสังโยค อัฒมสระ, สนิธิ ความหมายของสนธิ ประโยชน์ของสนธิ ประเภทของสนธิ สระสนธิ, พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ

โดยใช้กระบวนการแปล การสอนแบบพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึก กระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสั่งสอน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ม.๔/๑ ม.๔/๒ ม.๔/๓

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้

รหัสสาระ ป๓๑๒๐๒ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
เวลา ๕ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ในเรื่อง หลักการแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธตาม โครงสร้างของประโยค ๘ ส่วนประกอบ ได้แก่ การแปลอาลปนะ การแปลนิบาตต้นข้อความหรือกาลสัตตมี การ แปลประธาน การแปลบทที่เนื่องด้วยประธาน การแปลกิริยาในระหว่างและประโยคแทรก การแปลบทที่เนื่องด้วย กิริยาในระหว่างและบทที่เนื่องด้วยประโยคแทรก การแปลกิริยาคุมพากย์ การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยาคุมพากย์, แปลอุกฤษัพากย์ปริวิวัฒน์, แปลธรรมบทภาค ๑ โดยพยัญชนะและอรรถ

โดยใช้กระบวนการแปล การสอนแบบพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามในชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสั่งสอน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ม.๔/๔ ม.๔/๕ ม.๔/๖

คำอธิบายรายละเอียดการเรียนรู้

รหัสสาระ บ๓๒๒๐๓ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

เวลา ๕ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ในเรื่อง ความหมายของอาขยาต เครื่องปรุงของอาขยาต ส่วนประกอบที่สำคัญของอาขยาต, ความหมายของวิภัตติ การแบ่งหมวดวิภัตติ ความหมายของชื่อวิภัตติ **วิธีสังเกตวิภัตติ** วิภัตติและการเปลี่ยนแปลง อาคมในอาขยาต, ความหมายของกาล ประเภทของกาล วิธีสังเกตกาล, ความหมายของบท ประเภทของบท ประโยชน์ของบท, ความหมายของวจนะ ประเภทของวจนะ ความแตกต่างระหว่างวจนะนามและวจนะอาขยาต วิธีใช้วจนะ, ความหมายของบุรุษ ประเภทของบุรุษ ความแตกต่างระหว่างบุรุษนามกับบุรุษอาขยาต วิธีใช้บุรุษ วิธีสังเกตบุรุษ, ความหมายของธาตุ วิธีสังเกตธาตุ ธาตุ ๘ หมวด การเปลี่ยนแปลงของธาตุในหมวดต่างๆ ธาตุ ๒ วิธีสังเกตธาตุ ๒ ธาตุกลับความหมาย ศัพท์พิเศษที่ใช้หน้ากริยา กริยา ศัพท์ที่ใช้จุดคุณ อส ธาตุ, ความหมายของวาจก ประเภทของวาจก วิธีสลับวาจก ความสำคัญของวาจก ความหมายของปัจจัย วิธีใช้ปัจจัย ประเภทของปัจจัย วิธีลงและเปลี่ยนแปลงปัจจัยในวาจก ปัจจัยพิเศษ-อภัสส คำแปลของ ข, ฉ, ส ปัจจัย อาย, อีย ปัจจัย ปัจจัยที่ใช้น้อย ความสำคัญของปัจจัย

การแปลในวาจกทั้ง ๕ ที่ใช้กริยาอาขยาตคัมพากย์ การใช้กริยาอาขยาตคัมพากย์ การแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ ประโยคกัตตุวาจก ประโยคกัมมวาจก ประโยคภาววาจก ประโยคเหตุกัตตุวาจก ประโยคเหตุกัมมวาจก, แปลธรรมบทภาค ๒ โดยพยัญชนะและอรรถ

โดยใช้กระบวนการแปล การสอนแบบพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามในชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสั่งสอน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รหัสตัวชี้วัด รวม ๗ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ม.๕/๑ ม.๕/๒ ม.๕/๓ ม.๕/๔ ม.๕/๕ ม.๕/๖ ม.๕/๑๑

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้

รหัสสาระ บ๓๒๒๐๔ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

เวลา ๕ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ในเรื่อง กิตก์ ความหมายของคำว่า กิตก์ วิเคราะห์คำว่า กิตก์ การแบ่งประเภทของกิตก์ ธาตุกิตก์ กิริยากิตก์ วิภัติและวจนะ กาล การแบ่งประเภทของกาล ธาตุ วาจก ปัจจย วิธีลงปัจจย กิตปัจจย กิจจปัจจย กิตกิจจปัจจย ตูนาทิปัจจย บทสุดท้าย, นามกิตก์ สาธนะ วิเคราะห์แห่งสาธนะ วิธีปรุรูปวิเคราะห์, ปัจจยแห่งนามกิตก์ วิเคราะห์แห่งนามกิตก์ ปัจจยนามกิตก์ในหมวดกิตปัจจย ปัจจยนามกิตก์ในหมวดกิจจปัจจย ปัจจยนามกิตก์ในหมวดกิตกิจจปัจจย ปัจจยนอกแบบ, การใช้กิริยากิตก์ การใช้กิริยากิตก์ในการแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์ตามวาจก ใช้เป็นวิภัติกัตตา ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์อนาทรและลักษณะ ใช้เป็นกิริยาในระหว่าง และการใช้ ตฺวา **ตฺ** **ปัจจย** และนามกิตก์, แปลธรรมบทภาค ๓ โดยพยัญชนะและอรรด

โดยใช้กระบวนการแปล การสอนแบบพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสั่งสอน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รหัสตัวชี้วัด รวม ๕ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ม.๕/๗ ม.๕/๘ ม.๕/๙ ม.๕/๑๐ ม.๕/๑๑

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้

รหัสสาระ บ๓๓๒๐๕ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

เวลา ๕ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ในเรื่อง ความหมายของสมาส วิเคราะห์คำว่า “สมาส” ลักษณะรูปวิเคราะห์แห่งสมาส ประโยชน์ของสมาส ประเภทของสมาส, สมาสว่าโดยชื่อ ๖ อย่าง ได้แก่ ๑. กัมมธารยสมาส, ๒. ทิคุสมาส, ๓. ตัปปุริสสมาส, ๔. ทวันทวสมาส, ๕. อัปยียาวสมาส, และ ๖. พหุพพิทสมาส, สมาสต้องความหมายของสมาสต้อง สรุปลักษณะของสมาสต้อง, แปลธรรมบทภาค ๔ โดยพยัญชนะและอรรด

โดยใช้กระบวนการแปล การสอนแบบพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสั่งสอน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รหัสตัวชี้วัด รวม ๙ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ม.๖/๑ ม.๖/๒ ม.๖/๓ ม.๖/๔ ม.๖/๕ ม.๖/๖ ม.๖/๗ ม.๖/๘ ม.๖/๑๒

คำอธิบายรายละเอียดการเรียนรู้

รหัสสาระ บ๓๓๒๐๖ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

เวลา ๕ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ในเรื่อง ตัทธิต วิเคราะห์คำว่า “ตัทธิต” ความแตกต่างระหว่าง ตัทธิตและสมาส ประเภทของตัทธิต ศัพท์ที่ใช้ลงปัจจัยตัทธิต ลักษณะสำคัญของ ณ ปัจจัยและปัจจัยเนื่องด้วย ณ ปัจจัยที่คล้ายกัน ปัจจัยที่พ้องกัน ประโยชน์ของปัจจัย, สามัญญตัทธิต ๑๕ อย่าง ได้แก่ โคตตตัทธิต ตริยยาตัทธิต ราคาตัทธิต ซาตาตัทธิต สมุหตัทธิต ฐานตัทธิต พหุลตัทธิต เสฏฐตัทธิต ตทสสถิตตัทธิต ปกตตัทธิต ปุณตัทธิต สังขยาตัทธิต วิภาคตัทธิต อุปมาตัทธิต และนิสสิตตัทธิต, ภาวะตัทธิต อพยยตัทธิต, (ทบทวนแปลธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะและอรรณ)

โดยใช้กระบวนการแปล การสอนแบบพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึก กระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสั่งสอน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

โดยใช้กระบวนการแปล การสอนแบบพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึก กระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสั่งสอน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รหัสตัวชี้วัด รวม ๔ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ม.๖/๙ ม.๖/๑๐ ม.๖/๑๑ ม.๖/๑๓

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)
สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ต.ม.๔/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องสมัญญาภิธาน	สมัญญาภิธาน - อักษรวิธี ภาคที่ ๑ สมัญญาภิธาน - ความหมายของคำว่า “อักขระ” - ประเภทของอักขระ - สระ - ประเภทของสระ - พยัญชนะ - ประเภทของพยัญชนะ - ฐานกรณ์ของอักขระ - เสียงอักขระ - พยัญชนะสังโยค - อัฒสสระ	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธรูปวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธรูปวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธรูปวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธรูปวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ต.ม.๔/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องสนธิ สระสนธิ	สนธิ สระสนธิ - สนธิ - ความหมายของสนธิ - ประโยชน์ของสนธิ - ประเภทของสนธิ - สระสนธิ	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถาม มากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโส มนสิการ (การทำไว้ในใจโดย แยกกาย, การใช้ความคิด อย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโส มนสิการ (สร้างศรัทธาและ วิธีคิดให้กับผู้เรียน)	
มาตรฐาน ต.ม.๔/๓ รู้และ เข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่อง พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ	พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ - พยัญชนะสนธิ - นิคคหิตสนธิ	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) -	
มาตรฐาน ต.ม.๔/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องหลักการแปลมคธเป็น ไทยและการแปลไทยเป็น มคธตามโครงสร้างของ ประโยค ๘ ส่วนประกอบ	หลักการแปลมคธเป็นไทยและ การแปลไทยเป็นมคธตาม โครงสร้างของประโยค ๘ ส่วนประกอบ ดังนี้ - การแปลอาลปะนะ - การแปลนิบาตต้นข้อความ หรือกาลสัตตมมี - การแปลประธาน - การแปลบทที่เนื่องด้วย ประธาน - การแปลกิริยาในระหว่าง และประโยคแทรก - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยา ในระหว่าง และบทที่เนื่อง ด้วยประโยคแทรก - การแปลกิริยาคุมพากย์ - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยา คุมพากย์	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) -	
มาตรฐาน ต.ม.๔/๕ รู้และเข้าใจและสามารถ แปลอรรถาธิบายปริวรรต โดยพยัญชนะและอรรถได้	แปลอรรถาธิบายปริวรรตโดย พยัญชนะและอรรถ - อรรถาธิบายปริวรรต	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) -	
มาตรฐาน ต.ม.๔/๖ รู้และเข้าใจและสามารถ แปลธรรมบทภาค ๑ โดยพยัญชนะและอรรถได้	แปลธรรมบทโดยพยัญชนะ และอรรถ - ธรรมบทภาค ๑	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) -	

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)
สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้
มาตรฐาน ต.ม.๕/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องอาขยาต	อาขยาต - ความหมายของอาขยาต - เครื่องปรุงของอาขยาต - ส่วนประกอบที่สำคัญของอาขยาต	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ต.ม.๕/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องวิภัติ	วิภัติ - ความหมายของวิภัติ - การแบ่งหมวดวิภัติ - ความหมายของชื่อวิภัติ - วิธีสังเกตวิภัติ - วิภัติและการเปลี่ยนแปลง - อาคมในอาขยาต	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)	
มาตรฐาน ต.ม.๕/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องกาล, บท, วจนะ, บุรุษ	กาล, บท, วจนะ, บุรุษ กาล - ความหมายของกาล - ประเภทของกาล - วิธีสังเกตกาล บท - ความหมายของบท - ประเภทของบท - ประโยชน์ของบท วจนะ - ความหมายของวจนะ - ประเภทของวจนะ - ความแตกต่างระหว่างวจนะ นามและวจนะอาขยาต - วิธีใช้วจนะ บุรุษ - ความหมายของบุรุษ - ประเภทของบุรุษ - ความแตกต่างระหว่างบุรุษ นามกับบุรุษอาขยาต - วิธีใช้บุรุษ - วิธีสังเกตบุรุษ	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถาม มากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโส มนสิการ (การทำไว้ในใจโดย แยกกาย, การใช้ความคิด อย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโส มนสิการ (สร้างศรัทธาและ วิธีคิดให้กับผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด	
มาตรฐาน ต.ม.๕/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องธาตุ	ธาตุ - ความหมายของธาตุ - วิธีสังเกตธาตุ	- การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด	

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้
	- ธาตุ ๘ หมวด - การเปลี่ยนแปลงของธาตุในหมวดต่างๆ - ธาตุ ๒ - วิธีสังเกตธาตุ ๒ - ธาตุกลับความหมาย - ศัพท์พิเศษที่ใช้น้ำหน้ากิริยา - กิริยาศัพท์ที่ใช้ดูคุณ - อส ธาตุ	- การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	
มาตรฐาน ต.ม.๕/๕ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องวากและปัจจัย	วากและปัจจัย วาก - ความหมายของวาก - ประเภทของวาก - วิธีสลับวาก - ความสำคัญของวาก ปัจจัย - ความหมายของปัจจัย - วิธีใช้ปัจจัย - ประเภทของปัจจัย - วิธีลงและเปลี่ยนแปลงปัจจัยในวาก - ปัจจัยพิเศษ-อัมภาส - คำแปลของ ข, ฉ, ส ปัจจัย - อาย, อีย ปัจจัย - ปัจจัยที่ใช้น้อย - ความสำคัญของปัจจัย		
มาตรฐาน ต.ม.๕/๖ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องการแปลในวากทั้ง ๕ ที่ใช้กิริยาอาขยาตคัมพากย์	การแปลในวากทั้ง ๕ ที่ใช้กิริยาอาขยาตคัมพากย์ - การใช้กิริยาอาขยาตคัมพากย์ - การแปลมครเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคร - ประโยคกัตตุวาก - ประโยคกัมมวาก - ประโยคภาววาก - ประโยคเหตุกัตตุวาก - ประโยคเหตุกัมมวาก		
มาตรฐาน ต.ม.๕/๗	กิตก์ : กิริยากิตก์ (วิกัตติ, วจนะ,		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้
รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องกิริยากิตก์	กาล, ชาติ, วาจก, ปัจจัย) - กิตก์ - ความหมายของคำว่า กิตก์ - วิเคราะห์คำว่า กิตก์ - การแบ่งประเภทของกิตก์ - ชาติกิตก์ - กิริยากิตก์ - วิภัติและวจนะ		
	- กาล - การแบ่งประเภทของกาล - ชาติ - วาจก - ปัจจัย - วิธิลปัจจัย - กิตปัจจัย - กิจปัจจัย - กิตกิจปัจจัย - ตูนาทปัจจัย - บทสุดท้าย		
มาตรฐาน ต.ม.๕/๘ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องนามกิตก์ รูปและ สาธนะ	นามกิตก์ รูปและสาธนะ - นามกิตก์ - สาธนะ - วิเคราะห์แห่งสาธนะ - วิธีปฐรูปรวิเคราะห์		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้
มาตรฐาน ต.ม.๕/๙ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องปัจจัยนามกิตก์	ปัจจัยนามกิตก์ - ปัจจัยแห่งนามกิตก์ - วิเคราะห์แห่งนามกิตก์ - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตปัจจัย - กวิ ปัจจัย - ณิ ปัจจัย - ณฺว ปัจจัย - ตุ ปัจจัย - รุ ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิจปัจจัย - ข ปัจจัย - ณฺย ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตกิจปัจจัย - อ ปัจจัย - อิ ปัจจัย - ณ ปัจจัย - เตว ปัจจัย - ติ ปัจจัย - ตุ ปัจจัย - ยุ ปัจจัย - ปัจจัยนอกแบบ		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้
มาตรฐาน ต.ม.๕/๑๐ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องการใช้กิริยาภิตก	การใช้กิริยาภิตก - การใช้กิริยาภิตก - การใช้กิริยาภิตกในการแปล มคธเป็นไทยและการแปลไทย เป็นมคธ - ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์ตาม วาทก - ใช้เป็นวิภิตกัตตา - ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์ อนาทร และลักษณะ - ใช้เป็นกิริยาในระหว่าง - การใช้ ตฺวา, ตฺ ปัจจย และ นามภิตก ตฺวา ปัจจย ใช้ในอรรถ ๘ อย่าง ตฺ ปัจจย ใช้ในอรรถ ๒ อย่าง นามภิตก ใช้ใน ๒ แผนก		
มาตรฐาน ต.ม.๕/๑๑ รู้และเข้าใจและสามารถ แปลอรรถภาคที่ ๒-๓ โดยพยัญชนะและอรรถได้	แปลอรรถบท - อรรถบทภาค ๒ - อรรถบทภาค ๓		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)

สารการเรียนรู้ภาษาบาลี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้
มาตรฐาน ต.ม.๖/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องสมาส	สมาส - ความหมายของสมาส - วิเคราะห์คำว่า “สมาส” - ลักษณะรูปวิเคราะห์แห่งสมาส - ประโยชน์ของสมาส - ประเภทของสมาส	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธิวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธิวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธิวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธิวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธิวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธิวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถาม มากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธิวิธีแบบโยนิโส มนสิการ (การทำไว้ในใจโดย แยกกาย, การใช้ความคิด อย่างถูกวิธี)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ต.ม.๖/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องกัมมธรรยสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๑. กัมมธรรยสมาส - วิเศษนบุพพบท - วิเศษนุตตรบท - วิเศษโนภยบท - วิเศษโนปมบท - สัมภวานบุพพบท - อวธารณบุพพบท		
มาตรฐาน ต.ม.๖/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องทิกุสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๒. ทิกุสมาส - สมาหารทิกุ - อสสมาหารทิกุ		
มาตรฐาน ต.ม.๖/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องตัมปปริสสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๓. ตัมปปริสสมาส - ทุตติยาตัมปปริสสะ - ตติยาตัมปปริสสะ - จตุตถิตัมปปริสสะ - ปัญจมีตัมปปริสสะ		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้
	- ัญญัติปฐุริสะ - สัตตมัตปฐุริสะ	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้)	
มาตรฐาน ต ม.๖/๕ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องทวันทวสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๔. ทวันทวสมาส - สมหาทวันทวะ - อสมหาทวันทวะ		
มาตรฐาน ต ม.๖/๖ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องอภัยยิภาวสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๕. อภัยยิภาวสมาส - อุปสัคคบุพพะกะ - นิปาตบุพพะกะ		
มาตรฐาน ต ม.๖/๗ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องพหุพพิทสมาส	สมาสว่าโดยชื่อ : ๖. พหุพพิทสมาส - ทุตียาพหุพพิท - ตตียาพหุพพิท - จตุตถียาพหุพพิท - ปัญจมีพหุพพิท - ัญฐีพหุพพิท - สัตตมียพหุพพิท	- การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม)	
มาตรฐาน ต ม.๖/๘ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องสมาสทอ	สมาสทอ - สมาสทอ - ความหมายของสมาสทอ - สรุปลักษณะของสมาสทอ	 ฯลฯ	
มาตรฐาน ต ม.๖/๙ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องตัทธิต	ตัทธิต - ตัทธิต - วิเคราะห์คำว่า “ตัทธิต” - ความแตกต่างระหว่างตัทธิตและสมาส - ประเภทของตัทธิต - ศัพท์ที่ใช้ลงปัจจัยตัทธิต - ลักษณะสำคัญของ ณ ปัจจัยและปัจจัยเนื่องด้วย ณ - ปัจจัยที่คล้ายกัน - ปัจจัยที่พ้องกัน - ประโยชน์ของปัจจัย		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	เนื้อหา/ความรู้
มาตรฐาน ต.ม.๖/๑๐ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องสามัญญัตถิต	สามัญญัตถิต - โคตตัตถิต - ตรัตยาตถิต - ราคาตถิต - ชาตาตถิต - สมุหตถิต - ฐานตถิต - พหุลตถิต - เสฏฐตถิต - ตทิสสัถตถิต - ปกตตถิต - ปุณตถิต - สังขยาตถิต - วิภาคตถิต - อุปมาตถิต - นิสสิตตถิต		
มาตรฐาน ต.ม.๖/๑๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องภาวตถิตและอภัย ตถิต	ภาวตถิต อภัยตถิต - ภาวตถิต - อภัยตถิต		
มาตรฐาน ต.ม.๖/๑๒ รู้และเข้าใจและสามารถ แปลธรรมภาคที่ ๔ โดยพยัญชนะและอรรถได้	แปลธรรมบท - ธรรมบทภาค ๔		
มาตรฐาน ต.ม.๖/๑๓ รู้และเข้าใจและสามารถ ทบทวนการแปลธรรมบท ภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะ และอรรถได้	ทบทวนแปลธรรมบท - ธรรมบทภาค ๑-๔		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

หน่วยการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ลำดับที่	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	มาตรฐาน ต ม.๔/๑	อักขรวิธี : สมัญญาภิธาน
๒	มาตรฐาน ต ม.๔/๒	อักขรวิธี : สนิธิ สระสนธิ
๓	มาตรฐาน ต ม.๔/๓	พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ
๔	มาตรฐาน ต ม.๔/๔	หลักการแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ
๕	มาตรฐาน ต ม.๔/๕	แปลอุกัณยพากย์ปริวัณน
๖	มาตรฐาน ต ม.๔/๖	แปลธรรมบทภาค ๑
รวม ๖ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๖ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ลำดับที่	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	มาตรฐาน ต ม.๕/๑	อาขยาต
๒	มาตรฐาน ต ม.๕/๒	วิภัติ
๓	มาตรฐาน ต ม.๕/๓	กาล, บท, วจนะ, บุรุษ
๔	มาตรฐาน ต ม.๕/๔	ธาตุ
๕	มาตรฐาน ต ม.๕/๕	วากและปัจจัย
๖	มาตรฐาน ต ม.๕/๖	การแปลในวากทั้ง ๕ ที่ใช้กิริยาอาขยาตคุมพากย์
๗	มาตรฐาน ต ม.๕/๗	กิตก์ : กิริยากิตก์
๘	มาตรฐาน ต ม.๕/๘	นามกิตก์ รูปและสาธนะ
๙	มาตรฐาน ต ม.๕/๙	ปัจจัยนามกิตก์
๑๐	มาตรฐาน ต ม.๕/๑๐	การใช้กิริยากิตก์
๑๑	มาตรฐาน ต ม.๕/๑๑	แปลธรรมบทภาค ๒-๓
รวม ๑๑ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๑๑ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ลำดับที่	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	มาตรฐาน ต ม.๖/๑	สมาส
๒	มาตรฐาน ต ม.๖/๒	สมาสว่าโดยชื่อ : ๑. กัมมธารยสมาส
๓	มาตรฐาน ต ม.๖/๓	สมาสว่าโดยชื่อ : ๒. ทิคุสมาส

ลำดับที่	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๔	มาตรฐาน ต ม.๖/๔	สมาสว่าโดยชื่อ : ๓. ตัปฺปวิสสมาส
๕	มาตรฐาน ต ม.๖/๕	สมาสว่าโดยชื่อ : ๔. ทวันทวสมาส
๖	มาตรฐาน ต ม.๖/๖	สมาสว่าโดยชื่อ : ๕. อัပ္พยีสภาวสมาส
๗	มาตรฐาน ต ม.๖/๗	สมาสว่าโดยชื่อ : ๖. พหุพพิทสมาส
๘	มาตรฐาน ต ม.๖/๘	สมาสทอ้ง
๙	มาตรฐาน ต ม.๖/๙	ตัทฺธิต
๑๐	มาตรฐาน ต ม.๖/๑๐	สามัญญัตตฺธิต
๑๑	มาตรฐาน ต ม.๖/๑๑	ภาวตัทฺธิต อัပ္พยัตตฺธิต
๑๒	มาตรฐาน ต ม.๖/๑๒	แปลธรรมบทภาค ๔
๑๓	มาตรฐาน ต ม.๖/๑๓	ทบทวนแปลธรรมบทภาค ๑-๔
รวม ๑๓ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๑๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

โครงสร้างสารการเรียนรู้ภาษาบาลี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต เวลา ๒๐๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	อักขรวิธี : สมัญญาภิธาน	มาตรฐาน ต. ม.๔/๑	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ เรื่องอักขรวิธี : สมัญญาภิธาน - อักขรวิธี ภาคที่ ๑ สมัญญาภิธาน - ความหมายของคำว่า “อักขระ” - ประเภทของอักขระ - สระ - ประเภทของสระ - พยัญชนะ - ประเภทของพยัญชนะ - ฐานกรณ์ของอักขระ - เสียงอักขระ - พยัญชนะสังโยค - อัฒสสระ	๔๐	๔๐
๒	อักขรวิธี : สนิธิ สระสนธิ	มาตรฐาน ต. ม.๔/๒	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ เรื่องอักขรวิธี : สนิธิ สระสนธิ - สนิธิ - ความหมายของสนธิ - ประโยชน์ของสนธิ - ประเภทของสนธิ - สระสนธิ	๓๐	๓๐
๓	พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ	มาตรฐาน ต. ม.๔/๓	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ เรื่องพยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ - พยัญชนะสนธิ - นิคคหิตสนธิ	๓๐	๓๐
รวมภาคเรียนที่ ๑				๑๐๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	หลักการแปลมคธเป็น ไทยและการแปลไทย เป็นมคธ	มาตรฐาน ต ม.๔/๔	หลักการแปลมคธเป็นไทยและการแปล ไทยเป็นมคธตามโครงสร้างของประโยค ๘ ส่วนประกอบ ดังนี้ - การแปลอาลปนะ - การแปลนิบาตต้นข้อความหรือกาล สัตตมมี - การแปลประธาน - การแปลบทที่เนื่องด้วยประธาน - การแปลกิริยาในระหว่างและประโยค แทรก - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยาใน ระหว่างและบทที่เนื่องด้วยประโยค แทรก - การแปลกิริยาคุมพากย์ - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยาคุมพากย์	๑๐	๑๐
๒	แปลอุกัยพากย์ปรัวัฒน์	มาตรฐาน ต ม.๔/๕	แปลอุกัยพากย์ปรัวัฒน์โดยพยัญชนะ และอรรถ - อุกัยพากย์ปรัวัฒน์	๑๕	๑๕
๓	แปลธรรมบทภาค ๑	มาตรฐาน ต ม.๔/๖	แปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ - ธรรมบทภาค ๑	๗๕	๗๕
รวมภาคเรียนที่ ๒				๑๐๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสารการเรียนรู้ภาษาบาลี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต เวลา ๒๐๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	อาชยาต	มาตรฐาน ต ม.๕/๑	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง อาชยาต - ความหมายของอาชยาต - เครื่องปรุงของอาชยาต - ส่วนประกอบที่สำคัญของอาชยาต	๒	๒
๒	วิภัตติ	มาตรฐาน ต ม.๕/๒	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง วิภัตติ - ความหมายของวิภัตติ - การแบ่งหมวดวิภัตติ - ความหมายของชื่อวิภัตติ - วิธีสังเกตวิภัตติ - วิภัตติและการเปลี่ยนแปลง - อาคมในอาชยาต	๓	๓
๓	กาล, บท, วจนะ, บุรุษ	มาตรฐาน ต ม.๕/๓	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง กาล, บท, วจนะ, บุรุษ กาล - ความหมายของกาล - ประเภทของกาล - วิธีสังเกตกาล บท	๕	๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- ความหมายของบท - ประเภทของบท - ประโยชน์ของบท วจนะ - ความหมายของวจนะ - ประเภทของวจนะ - ความแตกต่างระหว่างวจนะนามและวจนะอาขยาต - วิธีใช้วจนะ บุรุษ - ความหมายของบุรุษ - ประเภทของบุรุษ - ความแตกต่างระหว่างบุรุษนามกับบุรุษอาขยาต - วิธีใช้บุรุษ - วิธีสังเกตบุรุษ		
๔	ธาตุ	มาตรฐาน ต ม.๕/๔	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่องธาตุ - ความหมายของธาตุ - วิธีสังเกตธาตุ - ธาตุ ๘ หมวด - การเปลี่ยนแปลงของธาตุในหมวดต่างๆ - ธาตุ ๒ - วิธีสังเกตธาตุ ๒ - ธาตุกลับความหมาย - ศัพท์พิเศษที่ใช้นำหน้ากริยา - กริยาศัพท์ที่ใช้ดูคุณ - อส ธาตุ	๕	๕
๕	วากและปัจจัย	มาตรฐาน ต ม.๕/๕	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่องวากและปัจจัย วาก - ความหมายของวาก - ประเภทของวาก - วิธีสลับวาก - ความสำคัญของวาก ปัจจัย - ความหมายของปัจจัย	๕	๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- วิธีใช้ปัจจัย - ประเภทของปัจจัย - วิธีลงและเปลี่ยนแปลงปัจจัยในวาท - ปัจจัยพิเศษ-อัพภาค - คำแปลของ ข, ฉ, ส ปัจจัย - อาย, อีย ปัจจัย - ปัจจัยที่ใช้บ่อย - ความสำคัญของปัจจัย		
๖	การแปลในวาททั้ง ๕ ที่ใช้กิริยาอาขยาต คุมพากย์	มาตรฐาน ต ม.๕/๖	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง การแปลในวาททั้ง ๕ ที่ใช้กิริยาอาขยาต คุมพากย์ - การใช้กิริยาอาขยาตคุมพากย์ - การแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทย เป็นมคธ - ประโยคกัตตฺวาจาก - ประโยคกัมมวาจาก - ประโยคภาววาจาก - ประโยคเหตุกัตตฺวาจาก - ประโยคเหตุกัมมวาจาก	๑๐	๑๐
๗	แปลธรรมบทภาค ๒- ๓	มาตรฐาน ต ม.๕/๑๐	แปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ - ธรรมบทภาค ๒	๗๐	๗๐
รวมภาคเรียนที่ ๑				๑๐๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	กิตก์ : กิริยากิตก์	มาตรฐาน ต ม.๕/๗	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง กิตก์ : กิริยากิตก์ - กิตก์ - ความหมายของคำว่า กิตก์ - วิเคราะห์คำว่า กิตก์ - การแบ่งประเภทของกิตก์ - ธาตุกิตก์ - กิริยากิตก์ - วิภัติและวจนะ	๑๐	๑๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- กาล - การแบ่งประเภทของกาล - ธาตุ - วาจก - ปัจจัย - วิธีลงปัจจัย - กิตปัจจัย - กิจปัจจัย - กิตกิจปัจจัย - ตูนาทิปัจจัย - บทสุดท้าย		
๒	นามกิตก์ รูปและ สาธนะ	มาตรฐาน ต ม.๕/๘	นามกิตก์ รูปและสาธนะ - นามกิตก์ - สาธนะ - วิเคราะห์แห่งสาธนะ - วิธีปรุงรูปวิเคราะห์	๕ 	๕
๓	ปัจจัยนามกิตก์	มาตรฐาน ต ม.๕/๙	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง ปัจจัยนามกิตก์ - ปัจจัยแห่งนามกิตก์ - วิเคราะห์แห่งนามกิตก์ - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตปัจจัย - กวิ ปัจจัย - ณิ ปัจจัย - ณวุ ปัจจัย - ตุ ปัจจัย - รุ ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตปัจจัย - ข ปัจจัย - ณย ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตปัจจัย - อ ปัจจัย - อิ ปัจจัย - ณ ปัจจัย - เตว ปัจจัย - ติ ปัจจัย - ตุ ปัจจัย - ยุ ปัจจัย	๑๐ 	๑๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- ปัจจัยนอกแบบ		
๔	การใช้กิริยาภิตัก์	มาตรฐาน ต ม.๕/๑๐	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง การใช้กิริยาภิตัก์ - การใช้กิริยาภิตัก์ - การใช้กิริยาภิตัก์ในการแปลมคธเป็น ไทยและการแปลไทยเป็นมคธ - ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์ตามวาก - ใช้เป็นวิกติภิตัก์ - ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์อนาทร และ ลักษณะ - ใช้เป็นกิริยาในระหว่าง - การใช้ ตวา, ตุ ปัจจัย และนามภิตัก์ ตวา ปัจจัย ใช้ในอรรถ ๘ อย่าง ตุ ปัจจัย ใช้ในอรรถ ๒ อย่าง นามภิตัก์ ใช้ใน ๒ แผนก	๕	๕
๕	แปลธรรมบทภาค ๒- ๓	มาตรฐาน ต ม.๕/๑๑	แปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ - ธรรมบทภาค ๓	๓๐	๓๐
รวมภาคเรียนที่ ๒				๑๐๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสารการเรียนรู้ภาษาบาลี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๒.๕ หน่วยกิต เวลา ๒๐๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	สมาส	มาตรฐาน ต ม.๖/๑	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง สมาส - ความหมายของสมาส - วิเคราะห์คำว่า “สมาส” - ลักษณะรูปวิเคราะห์แห่งสมาส - ประโยชน์ของสมาส - ประเภทของสมาส	๒	๒
๒	สมาสว่าโดยชื่อ : ๑. กัมมธารยสมาส	มาตรฐาน ต ม.๖/๒	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง กัมมธารยสมาส - วิเศษนบุพพบท - วิเศษนตตบพท - วิเศษนภยบพท - วิเศษนปมบพท - สัมภวานบุพพบท - อวธารณบุพพบท	๕	๕
๓	สมาสว่าโดยชื่อ : ๒. ทิคุสมาส	มาตรฐาน ต ม.๖/๓	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ เรื่องทิคุสมาส - สมาหารทิคุ - อสสมาหารทิคุ	๓	๓
๔	สมาสว่าโดยชื่อ : ๓. ตัปปุริสสมาส	มาตรฐาน ต ม.๖/๔	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง ตัปปุริสสมาส - ทุตียัตตัปปุริส - ตตียัตตัปปุริส - จตตถิตตัปปุริส - ปัญจมีตัปปุริส - ญฐฐิตตัปปุริส - สัตตมีตัปปุริส	๕	๕
๕	สมาสว่าโดยชื่อ : ๔. ทวันทสมาส	มาตรฐาน ต ม.๖/๕	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ เรื่องทวันทสมาส	๓	๓

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- สมหาทวันทวะ - อสมหาทวันทวะ		
๖	สมาสว่าโดยชื่อ : ๕. อพยยิภาวสมาส	มาตรฐาน ต ม.๖/๖	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง อพยยิภาวสมาส - อุปสัคคบุพพะกะ - นิปาตบุพพะกะ	๒	๒
๗	สมาสว่าโดยชื่อ : ๖. พหุพพิทิสมาส	มาตรฐาน ต ม.๖/๗	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง พหุพพิทิสมาส - ทุตติยาพหุพพิทิ - ตตติยาพหุพพิทิ - จตุตถิยาพหุพพิทิ - ปัญจมีพหุพพิทิ - ฉกฺขีพหุพพิทิ - สัตตมีพหุพพิทิ	๕	๕
๘	สมาสทอ้ง	มาตรฐาน ต ม.๖/๘	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่อง สมาสทอ้ง - สมาสทอ้ง - ความหมายของสมาสทอ้ง - สรุปลักษณะของสมาสทอ้ง	๕	๕
๙	แปลธรรมบทภาค ๔	มาตรฐาน ต ม.๖/๑๒	แปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ - ธรรมบทภาค ๔	๗๐	๗๐
รวมภาคเรียนที่ ๑				๑๐๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ตัทธิต	มาตรฐาน ต ม.๖/๙	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์ เรื่องตัทธิต - ตัทธิต - วิเคราะห์คำว่า “ตัทธิต” - ความแตกต่างระหว่างตัทธิตและ สมาส - ประเภทของตัทธิต	๓ 	๓

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- ศัพท์ที่ใช้ลงปัจจัยตัทธิต - ลักษณะสำคัญของ ณ ปัจจัยและปัจจัยเนื่องด้วย ณ - ปัจจัยที่คล้ายกัน - ปัจจัยที่พ้องกัน - ประโยชน์ของปัจจัย		
๒	สามัญญตัทธิต	มาตรฐาน ต ม.๖/๑๐	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่องสามัญญตัทธิต - โคตตตัทธิต - ตรัตยาตัทธิต - ราคาตัทธิต - ชาตาตัทธิต - สมุหตัทธิต - ฐานตัทธิต - พหุลตัทธิต - เสฏฐตัทธิต - ตทิสตตัทธิต - ปกตตัทธิต - ปุณณตัทธิต - สังขยาตัทธิต - วิภาคตัทธิต - อุปมาตัทธิต - นิสสิตตัทธิต	๕	๕
๓	ภาวตัทธิต อพยยตัทธิต	มาตรฐาน ต ม.๖/๑๑	ศึกษาความสำคัญของบาลีไวยากรณ์เรื่องภาวตัทธิต อพยยตัทธิต - ภาวตัทธิต - อพยยตัทธิต	๒	๒
๔	ทบทวนการแปลธรรมบท ภาค ๑-๔	มาตรฐาน ต ม.๖/๑๓	ทบทวนแปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ - ธรรมบทภาค ๑-๔	๘๐	๘๐
รวมภาคเรียนที่ ๒				๑๐๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนดในภาคการศึกษานั้นๆ

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๔/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องอักขรวิธี : สมัญญาภิธาน

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องอักษรวิธี: สมัญฐาน	- อักษรวิธี ภาคที่ ๑ สมัญฐาน - ความหมายของคำว่า “อักษร” - ประเภทของอักษร - สระ - ประเภทของสระ - พยัญชนะ - ประเภทของพยัญชนะ - ฐานกรณ์ของอักษร - เสียงอักษร - พยัญชนะสังโยค - อัฒสสระ	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - ฯลฯ	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน การบรรยาย การ เขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งาน ประดิษฐ์ งานแสดง นิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ - หนังสือบาลีไวยากรณ์ - หนังสือธรรมบทภาค ๑-๘ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน โต้ว่าที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ - การเขียนแปลมคธเป็นไทย และไทยเป็นมคธ - การแปลธรรมบทโดย พยัญชนะและอรรถ	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย กระบวนการสอนพุทธวิธี ๔ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย กระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการ สร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย กระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย กระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย กระบวนการสร้างคำถาม- คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย กระบวนการอื่นๆ (ตามความ เหมาะสม) - ฯลฯ	อักษรวิธี : สมัญฐาน ๔๐ ชั่วโมง
---	--	---	---	---	---	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๔/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องอักษรวิธี : สนธิ สระสนธิ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องอักขรวิธี : สนธิ สระสนธิ	- สนธิ - ความหมายของสนธิ - ประโยชน์ของสนธิ - ประเภทของสนธิ - สระสนธิ	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			อักขรวิธี : สนธิ สระสนธิ ๓๐ ชั่วโมง
---	--	---	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๔/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องพยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องพยัญชนะ สนธิ นิคคหิตสนธิ	- พยัญชนะสนธิ - นิคคหิตสนธิ	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ ๓๐ ชั่วโมง
--	--------------------------------	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๔/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องหลักการแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องหลักการ แปลมคธเป็นไทยและการ แปลไทยเป็นมคธตาม โครงสร้างของประโยค ๘ ส่วนประกอบ	- การแปลอาลปนะ - การแปลนิบาตต้น - ข้อความหรือกาลสัดตม - การแปลประธาน - การแปลบทที่เนื่องด้วยประธาน - การแปลกิริยาในระหว่างและประโยคแทรก - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยาในระหว่างและบทที่เนื่องด้วยประโยคแทรก - การแปลกิริยาคุมพากย์ - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยาคุมพากย์	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็น - ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ			หลักการแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ ๑๐ ชั่วโมง
---	---	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๔/๕ รู้และเข้าใจและสามารถแปลอุกัณยพจน์ปริวรรตโดยพยัญชนะและอรรธได้

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

แปลอุกัณฐ์พจนานุกรม โดยพจนานุกรมและอรรถ	- อุกัณฐ์พจนานุกรม	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษา ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			แปลอุกัณฐ์พจนานุกรม ๑๕ ชั่วโมง
--	---------------------------	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๔/๖ รู้และเข้าใจและสามารถแปลธรรมบทภาค ๑ โดยพจนานุกรมและอรรถได้

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

แปลธรรมบท ภาค ๑ โดยพยุชนะและอรธ	- ธรรมบทภาค ๑	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			แปลธรรมบท ภาค ๑ ๗๕ ชั่วโมง
------------------------------------	---------------	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องอาขยาต

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องอาชยาต	- ความหมายของอาชยาต - เครื่องปรุงของอาชยาต - ส่วนประกอบที่สำคัญของอาชยาต	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ - หนังสือบาลีไวยากรณ์ - หนังสือธรรมบทภาค ๑-๘ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงานโต้ว่าที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ - การเขียนแปลมคธเป็นไทยและไทยเป็นมคธ - การแปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม) - - ฯลฯ	อาชยาต ๒ ชั่วโมง
---	--	---	---	---	---	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องวิภัติ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องวิภัติ	- ความหมายของวิภัติ - การแบ่งหมวดวิภัติ - ความหมายของชื่อวิภัติ - วิธีสังเกตวิภัติ - วิภัติและการเปลี่ยนแปลง - อาคมในอาขยาต	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็น - ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษา ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ			วิภัติ ๓ ชั่วโมง
---	--	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องกาล, บท, วจนะ, บุรุษ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องกาล, บท, วจนะ, บุรุษ	กาล - ความหมายของกาล - ประเภทของกาล - วิธีสังเกตกาล บท - ความหมายของบท - ประเภทของบท - ประโยชน์ของบท วจนะ - ความหมายของวจนะ - ประเภทของวจนะ - ความแตกต่างระหว่าง วจนะนามและวจนะ อาชยาต - วิธีใช้วจนะ บุรุษ - ความหมายของบุรุษ - ประเภทของบุรุษ - ความแตกต่างระหว่าง บุรุษนามกับบุรุษอาชยาต - วิธีใช้บุรุษ - วิธีสังเกตบุรุษ	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิวิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ		กาล, บท, วจนะ, บุรุษ ๕ ชั่วโมง
---	--	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องธาตุ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องธาตุ	- ความหมายของธาตุ - วิธีสังเกตธาตุ - ธาตุ ๘ หมวด - การเปลี่ยนแปลงของธาตุในหมวดต่างๆ - ธาตุ ๒ - วิธีสังเกตธาตุ ๒ - ธาตุกลับความหมาย - ศัพท์พิเศษที่ใช้นำหน้ากิริยา - กิริยาศัพท์ที่ใช้ดูคุณ - อสุ ธาตุ	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็น - ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง - การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม - ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ			ธาตุ ๕ ชั่วโมง
---	--	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๕ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องวากและปัจจัย

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องวากและ ปัจจัย	วาก - ความหมายของวาก - ประเภทของวาก - วิธีสลับวาก - ความสำคัญของวาก ปัจจัย - ความหมายของปัจจัย - วิธีใช้ปัจจัย - ประเภทของปัจจัย - วิธีลงและเปลี่ยนแปลง ปัจจัยในวาก - ปัจจัยพิเศษ-อัฟภาส คำแปลของ ข, ฉ, ส ปัจจัย อาย, อีย ปัจจัย ปัจจัยที่ใช้น้อย - ความสำคัญของปัจจัย	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น - ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			วากและ ปัจจัย ๕ ชั่วโมง
--	--	--	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๖ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องวากทั้ง ๕ ที่ใช้กริยาอาขยาตคุมพากย์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องการแปลใน วาททั้ง ๕ ที่ใช้กิริยา อาชยาคุมพากย์	- การใช้กิริยาอาชยาคุมพากย์ - การแปลมครเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคร - ประโยกัตตวาท - ประโยคกัมมวาท - ประโยคภาววาท - ประโยคเหตุกัตตวาท - ประโยคเหตุกัมมวาท	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็น - ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง - การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			การแปลในวาททั้ง ๕ ที่ใช้กิริยาอาชยาคุมพากย์ ๑๐ ชั่วโมง
--	---	---	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๑๑ รู้และเข้าใจและสามารถแปลธรรมบทภาค ๒ โดยพยัญชนะและอรรถได้

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

แปลธรรมบทภาค ๒ โดยพยุชนะและอรธ	- ธรรมบทภาค ๒	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			แปลธรรมบท ภาค ๒ ๗๐ ชั่วโมง
-----------------------------------	---------------	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๗ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องกิริยาภิกตัก

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องกิตก์ : กิริยา กิตก์	- กิตก์ - ความหมายของคำว่า กิตก์ - วิเคราะห์คำว่า กิตก์ - การแบ่งประเภทของกิตก์ - ธาตุกิตก์ - กิริยากิตก์ - วิภัติและวจนะ - กาล - การแบ่งประเภทของกาล - ธาตุ - วาจก - ปัจจัย - วิธีลงปัจจัย - กิตปัจจัย - กิจปัจจัย - กิตกิจปัจจัย - ตูนาทปัจจัย - บทสุดท้าย	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็น - ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษา ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ			กิตก์ : กิริยากิตก์ ๑๐ ชั่วโมง
---	---	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๘ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องนามกิตก์ รูปและสาธนะ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องนามกิตก์ รูป และสาธนะ	- นามกิตก์ - สาธนะ - วิเคราะห์แห่งสาธนะ - วิธีปรุงรูปวิเคราะห์	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			นามกิตก์ รูป และสาธนะ ๕ ชั่วโมง
--	---	---	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๙ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องปัจจัยนามกิตก์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องปัจจัยนาม กิตก์	- ปัจจัยแห่งนามกิตก์ - วิเคราะห์แห่งนามกิตก์ - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวด กิตปัจจัย กวิ ปัจจัย ณิ ปัจจัย ณฺว ปัจจัย ตุ ปัจจัย รู ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวด กิจปัจจัย ข ปัจจัย ณฺย ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวด กิตกิจปัจจัย อ ปัจจัย อิ ปัจจัย ณ ปัจจัย เตว ปัจจัย ติ ปัจจัย ตุ ปัจจัย ยุ ปัจจัย - ปัจจัยนอกแบบ	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			ปัจจัยนาม กิตก์ ๑๐ ชั่วโมง
--	---	---	--	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๑๐ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องการใช้กริยา กิตก์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องการใช้กิริยา กิตก์	- การใช้กิริยา กิตก์ - การใช้กิริยา กิตก์ในการแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ - ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์ตามวาก - ใช้เป็นวิกติ กิตก์ - ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์อนาทร และลักษณะ - ใช้เป็นกิริยาในระหว่าง - การใช้ ตฺวา, ตฺ ปัจจย และนามกิตก์ - ตฺวา ปัจจย ใช้ในอรรถ ๘ อย่าง - ตฺ ปัจจย ใช้ในอรรถ ๒ อย่าง - นามกิตก์ ใช้ใน ๒ แผนก	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็น - ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ			การใช้ กิริยา กิตก์ ๕ ชั่วโมง
--	--	---	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๕/๑๑ รู้และเข้าใจและสามารถแปลธรรมภาคที่ ๓ โดยพยัญชนะและอรรถได้

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

แปลธรรมบทภาค ๓ โดยพยุชนะและอรธ	- ธรรมบทภาค ๓	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			แปลธรรมบท ภาค ๓ ๗๐ ชั่วโมง
-----------------------------------	---------------	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องสมาส

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสมาส	- ความหมายของสมาส - วิเคราะห์คำว่า “สมาส” - ลักษณะรูปวิเคราะห์แห่งสมาส - ประโยชน์ของสมาส - ประเภทของสมาส	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ - หนังสือบาลีไวยากรณ์ - หนังสือธรรมบทภาค ๑-๘ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน โต้ว่าที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ - การเขียนแปลมคธเป็นไทย และไทยเป็นมคธ - การแปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๔ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม) - - ฯลฯ	สมาส ๒ ชั่วโมง
---	--	---	---	--	---	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖**

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องกัมมธารยสมาส

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสมาสว่าโดย ชื่อ : ๑ กัมมธารยสมาส	- วิเสสนบุพพบท - วิเสสนุตตรบท - วิเสสโนภยบท - วิเสสโนปมบท - สัมภวานบุพพบท - อวธารณบุพพบท	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			สมาสว่าโดยชื่อ : ๑. กัมมธารยสมาส ๕ ชั่วโมง
---	---	---	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องทศมาส

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสมาสว่าโดย ชื่อ : ๒. ทิคุสมาส	- สมหารทิกุ - อสมหารทิกุ	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			สมาสว่าโดยชื่อ : ๒. ทิคุสมาส ๓ ชั่วโมง
--	-------------------------------------	---	--	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องตปฐมาสมาส

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสมาสว่าโดย ชื่อ : ๓. ตัปฺปฐิสสมาส	- พุติยาตปฺปฐิสะ - ตติยาตปฺปฐิสะ - จตุตถิตปฺปฐิสะ - ปัญจมีตปฺปฐิสะ - ฉกฺขีตปฺปฐิสะ - สัตตมีตปฺปฐิสะ	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			สมาสว่าโดยชื่อ : ๓. ตปฺปฐิสสมาส ๕ ชั่วโมง
--	--	---	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๕ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องทวันทวสมาส

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสมาสว่าโดย ชื่อ : ๔. ทวันทสมาส	- สมาหารทวันทวะ - อสมาหารทวันทวะ	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิวิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			สมาสว่าโดยชื่อ : ๔. ทวันทสมาส ๓ ชั่วโมง
---	---	---	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๖ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องอภัยยิภาวสมาส

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย/เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสมาสว่าโดย ชื่อ : ๕. อพยยิภาวสมาส	- อุปสัคคบุพพะ - นิปาตบุพพะ	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			สมาสว่าโดยชื่อ : ๕. อพยยิภาวสมาส ๒ ชั่วโมง
--	--	---	--	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๗ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องพหุพพิหสมาส

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสมาสว่าโดย ชื่อ : ๖. พหุพพิทสมาส	- ทุตติยาพหุพพิท - ตติยาพหุพพิท - จตุตถิยาพหุพพิท - ปัญจมีพหุพพิท - ฉกฺขีพหุพพิท - สัตตมีพหุพพิท	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			สมาสว่าโดยชื่อ : ๖. พหุพพิทสมาส ๕ ชั่วโมง
---	---	---	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๘ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องสมาสทั้ง

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย/ เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสมาสหัง	- สมาสหัง - ความหมายของสมาสหัง - สรุปลักษณะของสมาสหัง	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษา ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			สมาสหัง ๕ ชั่วโมง
--	--	---	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๑๒ รู้และเข้าใจและสามารถแปลธรรมบทภาค ๔ โดยพยัญชนะและอรรถได้

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

แปลธรรมบทภาค ๔ โดยพยุชนะและอรธ	- ธรรมบทภาค ๔	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			แปลธรรมบท ภาค ๔ ๗๐ ชั่วโมง
-----------------------------------	---------------	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๙ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เบื้องต้น

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องตัทธิต	- ตัทธิต - วิเคราะห์คำว่า “ตัทธิต” - ความแตกต่างระหว่างตัทธิตและสมาส - ประเภทของตัทธิต - ศัพท์ที่ใช้ลงปัจจัยตัทธิต - ลักษณะสำคัญของ ณปัจจัยและปัจจัยเนื่องด้วยณ - ปัจจัยที่คล้ายกัน - ปัจจัยที่พ้องกัน - ประโยชน์ของปัจจัย	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็น - ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง - การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษา ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ			ตัทธิต ๓ ชั่วโมง
---	--	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๑๐ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องสามัญญตัทธิต

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย/ เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องสามัญ ศัพท์	- โคตตศัพท์ - ตรียาทศัพท์ - ราคาศัพท์ - ขาตาศัพท์ - สมุหศัพท์ - ฐานศัพท์ - พหุลศัพท์ - เสฏฐศัพท์ - ตัทธสัทศัพท์ - ปกตศัพท์ - ปุณณศัพท์ - สังฆาตศัพท์ - วิภาตศัพท์ - อุปมาศัพท์ - นิสสิตศัพท์	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - - ฯลฯ			สามัญศัพท์ ๕ ชั่วโมง
--	--	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๑๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์เรื่องภวศัพท์และอภยศัพท์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ศึกษาความสำคัญของบาลี ไวยากรณ์เรื่องภาวะทัตติ อรรถาธิบาย	- ภาวะทัตติ - อรรถาธิบาย	- ความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิตเป็น ความสามารถในการ นำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง - การทำงาน และการ อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจัย - การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	- รักษา ศาสน์ กษัตริย์ - ซื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			ภาวะทัตติ อรรถาธิบาย ๒ ชั่วโมง
--	-----------------------------	---	---	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ภาษาบาลี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มาตรฐาน ต ม.๖/๑๒ รู้และเข้าใจและสามารถทบทวนแปลธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะและอรรถได้

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	สารการเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
		สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์			

ทบทวนแปลธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะและอรรถ	- ธรรมบทภาค ๑ - ธรรมบทภาค ๒ - ธรรมบทภาค ๓ - ธรรมบทภาค ๔	- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน - การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล - การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม - คติวิเคราะห์ วิจารณ์ - การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	- รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ - ชื่อสัตย์สุจริต - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย - มีจิตสาธารณะ - สถานศึกษาเพิ่มเติม - ฯลฯ			ทบทวนแปลธรรมบทภาค ๑-๔ ๘๐ ชั่วโมง
--	--	--	--	--	--	---

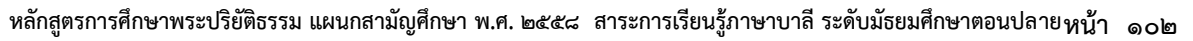

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
มาตรฐาน ต.ม.๕/๗ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องกิริยาภิตก	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง กิริยาภิตกได้ถูกต้อง และครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง กิริยาภิตกได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง กิริยาภิตกได้บางส่วน และไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง กิริยาภิตกได้น้อยและ ไม่ครบถ้วน
มาตรฐาน ต.ม.๕/๘ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องนามกิตก์ รูปและ สาธนะ	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง นามกิตก์ รูปและ สาธนะได้ถูกต้องและ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง นามกิตก์ รูปและ สาธนะได้ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง นามกิตก์ รูปและ สาธนะได้บางส่วนและ ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง นามกิตก์ รูปและ สาธนะได้น้อยและไม่ ครบถ้วน
มาตรฐาน ต.ม.๕/๙ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องปัจจัยนามกิตก์	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง ปัจจัยนามกิตก์ได้ ถูกต้องและครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง ปัจจัยนามกิตก์ได้ ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง ปัจจัยนามกิตก์ได้ บางส่วนและไม่ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง ปัจจัยนามกิตก์ได้น้อย และไม่ครบถ้วน
มาตรฐาน ต.ม.๕/๑๐ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องการใช้กิริยาภิตก	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง การใช้กิริยาภิตกได้ ถูกต้องและครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง การใช้กิริยาภิตกได้ ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง การใช้กิริยาภิตกได้ บางส่วนและไม่ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง การใช้กิริยาภิตกได้ น้อยและไม่ครบถ้วน
มาตรฐาน ต.ม.๕/๑๑ รู้และเข้าใจและสามารถ แปลธรรมบทภาค ๒-๓ โดยพยัญชนะและอรรธได้	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปลธรรม บทภาค ๒-๓ โดย พยัญชนะและอรรธได้ ถูกต้องและครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปลธรรม บทภาค ๒-๓ โดย พยัญชนะและอรรธได้ ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปลธรรม บทภาค ๒-๓ โดย พยัญชนะและอรรธได้ บางส่วนและไม่ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปลธรรม บทภาค ๒-๓ โดย พยัญชนะและอรรธได้ น้อยและไม่ครบถ้วน

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้ภาษาบาลี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
มาตรฐาน ต.ม.๖/๑ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องสมาส	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง สมาสได้ถูกต้องและ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง สมาสได้ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง สมาสได้บางส่วนและ ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง สมาสได้น้อยและไม่ ครบถ้วน
มาตรฐาน ต.ม.๖/๒ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องกัมมธรรยสมาส	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง กัมมธรรยสมาสได้ ถูกต้องและครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง กัมมธรรยสมาสได้ ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง กัมมธรรยสมาสได้ บางส่วนและไม่ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง กัมมธรรยสมาสได้ น้อยและไม่ครบถ้วน
มาตรฐาน ต.ม.๖/๓ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์ เรื่องทิวสมาส	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง ทิวสมาสได้ถูกต้อง และครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง ทิวสมาสได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง ทิวสมาสได้บางส่วน และไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง ทิวสมาสได้น้อยและ ไม่ครบถ้วน
มาตรฐาน ต.ม.๖/๔ รู้และเข้าใจบาลีไวยากรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง	นักเรียนรู้และเข้าใจ บาลีไวยากรณ์เรื่อง

[illegible]

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
มาตรฐาน ต.ม.๖/๑๒ รู้และเข้าใจและสามารถ แปลธรรมบทภาค ๔ โดยพยัญชนะและอรรถได้	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปลธรรม บทภาค ๔ โดย พยัญชนะและอรรถได้ ถูกต้องและครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปลธรรม บทภาค ๔ โดย พยัญชนะและอรรถได้ ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปลธรรม บทภาค ๔ โดย พยัญชนะและอรรถได้ บางส่วนและไม่ ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปลธรรม บทภาค ๔ โดย พยัญชนะและอรรถได้ น้อยและไม่ครบถ้วน
มาตรฐาน ต.ม.๖/๑๓ รู้และเข้าใจและสามารถ แปลทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะและ อรรถได้	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปล ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะ และอรรถได้ถูกต้อง และครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปล ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะ และอรรถได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปล ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะ และอรรถได้บางส่วน และไม่ครบถ้วน	นักเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถแปล ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔ โดยพยัญชนะ และอรรถได้น้อยและ ไม่ครบถ้วน

ภาคผนวก

เทคนิควิธีสอนของพระพุทธเจ้า

๑. การทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

ทำของยากให้ง่าย ธรรมะเป็นเรื่องนามธรรมที่มีเนื้อหาหลักซึ่ง ยากที่จะเข้าใจ ยิ่งเป็นธรรมะระดับสูงสุดก็ยิ่ง ลึกล้าคัมภีรภาพยิ่งขึ้น.....ความสำเร็จแห่งภารกิจการสั่งสอนประชาชนส่วนหนึ่ง เพราะพระองค์ทรงใช้เทคนิควิธีการ ทำของยากให้ง่าย เช่น

๑.๑ การใช้อุปมาอุปไมย วิธีนี้เป็นวิธีทรงใช้บ่อยที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพและเข้าใจง่าย โดยไม่ต้องเสียเวลาอธิบายความให้ยืดยาว

๑.๒ ยกนิทานประกอบ เป็นเทคนิคหรือกลวิธีหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงใช้บ่อย

๑.๓ ใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอน เทคนิควิธีสอนด้วยการกระทำของยากให้ง่าย หรือทำนามธรรมให้เป็น รูปธรรมนอกจากใช้อุปมาอุปไมยและเล่านิทานประกอบแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งอันเป็นวิธีที่พระพุทธองค์ทรงใช้มาก พอๆ กับสองวิธีข้างต้น คือ การใช้สื่ออุปกรณ์หรือใช้สื่อการสอน

๒. ทำตนเป็นตัวอย่าง

ในแง่ของการสอนอาจแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๒.๑ ทำให้ดู หรือสาธิตให้ดู

๒.๒ ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง

๓. ใช้ถ้อยคำเหมาะสม

การสอนที่จะประสบความสำเร็จ ผู้สอนจะต้องรู้จักใช้คำ ต้องให้ผู้ฟังรู้สึก ว่า ผู้พูดพูดด้วยเมตตาจิต มิใช่พูด ด้วยความมุ่งร้าย

๔. เลือกสอนเป็นรายบุคคล

ผู้สอนต้องรู้ว่าคนฟังนั้นต่างภูมิหลังต่างความสนใจ ต่างระดับสติปัญญาการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการเลือก สอนเป็นรายบุคคลจะช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าทำได้ก็ควรใช้วิธีนี้ แม้จะสอนเป็นกลุ่มก็ต้อง เอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายบุคคลให้ได้

๕. รู้จักจังหวะและโอกาส

ดูความพร้อมของผู้เรียน รู้จักคอยจังหวะอันเหมาะสม ถ้าผู้เรียนไม่พร้อมก็เหนื่อยเปล่า

๖. ยึดหยุ่นในการใช้เทคนิควิธี

เทคนิควิธีบางอย่างใช้ได้ผลในวันนี้ ต่อไปวันข้างหน้าอาจใช้ไม่ได้ก็ได้ จึงควรยึดหยุ่นวิธีการ

๗. การเสริมแรง

มีคำพุทธสรรเสริญพระพุทธเจ้าว่า “ทรงชมคนที่ควรชม ตำหนิคนที่ควรตำหนิ” การชมเป็นการยอมรับ ความสามารถหรือให้กำลังใจให้ทำอย่างนั้นยิ่งขึ้นไป การตำหนิเป็นการตักเตือนมิให้ประพฤติดังนั้นอีกต่อไป

หลักสำคัญที่ครูผู้สอนควรทราบ

หลักสำคัญคือหลักการใหญ่ๆ ของการสอนไม่ว่าจะสอนเรื่องอะไรก็มีอยู่ ๓ หลัก คือ

๑. หลักเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน
๒. หลักเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
๓. หลักเกี่ยวกับตัวการสอน

ก. เกี่ยวกับเนื้อหา

คนจะสอนคนอื่นต้องรู้ว่าเขาเรื่องอะไรมาสอนเขาเสียก่อน ไม่ใช่คิดแต่วิธีการสอนว่าจะสอนอย่างไร ต้องคิดก่อนว่า จะเอาอะไรไปสอนเขา พระพุทธเจ้าแนะนำว่าผู้สอนต้องคำนึงเสมอว่า ต้องสอนสิ่งที่รู้เห็นหรือเข้าใจง่ายไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก

๑. สอนเนื้อหาที่ลุ่มลึกลงไปตามลำดับ
๒. สอนด้วยของจริง
๓. สอนตรงตามเนื้อหา
๔. สอนมีเหตุผล
๕. สอนเท่าที่จำเป็นจะต้องรู้
๖. สอนสิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

ข. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

๑. พุทธองค์จะทรงสอนใคร ทรงดูบุคคลผู้รับการสอนหรือผู้เรียนก่อนว่าบุคคลนั้นๆ เป็นคนประเภทใด มีพื้นความรู้ ความเข้าใจหรือความพร้อมแค่ไหนและควรจะสอนอะไร แค่นั้น

๒. นอกจากดูความแตกต่างของผู้เรียนแล้ว ยังต้องดูความพร้อมของผู้เรียนด้วย
๓. สอนให้ผู้เรียนทำด้วยตนเอง
๔. ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทพร้อมด้วย
๕. ครูต้องเอาใจใส่ผู้เรียนที่มีปัญหาเป็นพิเศษ

ค. เกี่ยวกับตัวการสอน

๑. สร้างความสนใจในการสอนคนนั้น (การนำเข้าสู่บทเรียน)
๒. สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ปลอดภัย

๓. มุ่งสอนเนื้อหา มุ่งให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจและเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดี
๔. ตั้งใจสอน สอนโดยเคารพ ถือว่างานสอนเป็นงานสำคัญ
๕. ใช้ภาษาเหมาะสม ผู้สอนคนอื่นควรมีความสามารถในการสื่อสาร ใช้คำพูดที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

หลักการสอนแนวพุทธวิธี

พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระบรมครู ยอดครูของผู้สอน พระองค์ทรงมีหลักการในการสอนมากมายหลายหลักการ เรียกว่า “หลัก ๔ ส” คือ

๑. สันตัสสนา อธิบายให้เห็นชัดแจ้ง เหมือนจูงมือให้มาด้วยตา
 ๒. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงเห็นจังตาม ขวนให้คล้อยตาม จนยอมรับเอาไปปฏิบัติ
 ๓. สมุตเตชนา เร้าใจเกิดความกล้าหาญ มีกำลังใจ มั่นใจว่าทำได้ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคที่มีมา
 ๔. สัมปหังสนา มีวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้ฟังร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ เปี่ยมล้นไปด้วยความหวัง
- สรุปหลักการทั่วไปของการสอน คือ แจ่มแจ้ง-จูงใจ-หาญกล้า-ร่าเริง

หลักการสอนพุทธวิธีแบบสนทนา (สากัจฉา หรือธรรมสากัจฉา)

เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยที่สุด พระองค์ชอบใช้วิธีนี้อาจเป็นด้วยว่าผู้ฟังได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทำให้การเรียนการสอนสนุกไม่รู้สีกว่าตนกำลัง “เรียน” หรือกำลัง “ถูกสอน” แต่จะรู้สีกว่าตนกำลังสนทนาปราศรัยกับพระพุทธองค์อย่างสนุกสนาน

หลักการสอนพุทธวิธีแบบตอบปัญหา (ปุจฉา-วิสัชนา)

ผู้ถามปัญหาอาจถามด้วยจุดประสงค์หลายอย่าง เช่น

๑. บางคนถามเพื่อต้องการคำตอบในเรื่องที่สงสัยมานาน
๒. บางคนถามเพื่อลองภูมิว่าคนตอบรู้หรือไม่
๓. บางคนถามเพื่อชมหรือปราบให้ผู้ตอบอับอาย
๔. บางคนถามเพื่อเทียบเคียงกับความเชื่อหรือคำสอนในลัทธิศาสนาของตน

พระพุทธองค์ตรัสรู้ว่าการตอบปัญหาใดๆ ต้องดูลักษณะของปัญหาและเลือกวิธีตอบให้ถูกต้องเหมาะสมพระองค์จำแนกประเภทของปัญหาไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ปัญหาบางอย่างต้องตอบตรงไปตรงมา

๒. ปัญหาบางอย่างต้องย้อนถามก่อนจึงตอบ

๓. ปัญหาบางอย่างต้องแยกความตอบ

๔. ปัญหาบางอย่างต้องตัดบทไปเลยไม่ตอบ

วิธีคิดแบบอริยสัจ/คิดแบบแก้ปัญห

เป็นการคิดแบบแก้ปัญหเรียกว่า “วิธีแห่งความดับทุกข์” จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักอย่างหนึ่งเป็นวิธีคิดตามเหตุและผลหรือเป็นไปตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุแล้วแก้ไขและทำการที่ต้นเหตุ จัดเป็น ๒ คู่ คือ

คู่ที่ ๑ ทุกข์เป็นผล เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ประสบ ซึ่งไม่ต้องการ

สมุทัยเป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่จะต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้

คู่ที่ ๒ นิโรธเป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายซึ่งต้องการจะเข้าถึง

มรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำให้ในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุจุดหมายคือภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้

แบบพุทธวิธี ๙ อย่าง

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย (การเปรียบเทียบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- เปรียบเทียบนามธรรมกับรูปธรรมให้ผู้เรียนเห็นชัดเจน ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วม
- ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรม

ขั้นฝึก

- ยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม
- ผู้เรียนแต่ละรูปหรือแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายหรือนำเสนอสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือรูปธรรม
- หาข้อสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรมในเนื้อหาอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดให้

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา (การถาม-ตอบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- การทำหน้าที่เป็นผู้ถาม-ตอบที่ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะ
- วิธีถาม-ตอบ (ตอบทันทีเมื่อมีผู้ถาม, ตอบแบบมีเงื่อนไข, ย้อนถามผู้ถามก่อนแล้วจึงตอบ, นิ่งเสียไม่ตอบ เป็นต้น)

ขั้นฝึก

- ตัวอย่างการถาม-ตอบ
- ถาม-ตอบแบบคนต่อคน, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อกลุ่ม, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อคน เป็นต้น
- หาข้อสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวกับการถาม-ตอบ

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสภาจจา (การสนทนา)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือจำลองสถานการณ์

ขั้นฝึก

- ผู้เรียน/ครูผู้สอน-อภิปรายในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์ ตามเนื้อหาที่กำหนด
- หาข้อสรุปในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์จากการสนทนาอภิปราย

ขั้นประยุกต์

- ศึกษาเพิ่มเติมการสนทนา-อภิปรายของบุคคล, กลุ่มคน, ละคร, องค์กร ฯลฯ

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)

ขั้นสืบค้น (ทุกข์)

- กำหนดปัญหา, ที่มาของปัญหา, การเกิดปัญหา (ตามเนื้อหาที่กำหนด)

ขั้นเชื่อมโยง (สมุทัย)

- ตั้งสมมุติฐาน, การอนุมาน, การคาดคะเน, ความน่าจะเป็น, ปัจจัยเสี่ยง

ขั้นฝึก (นิโรธ)

- ทดลอง, เก็บข้อมูล
- วิเคราะห์, สรุปผล

ขั้นประยุกต์ (มรรค)

- การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่เรียนรู้

๕. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง)

ขั้นสืบค้น (ศีล)

- สร้างความมีระเบียบวินัย ความมีศรัทธา ความตระหนัก ความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน

ขั้นเชื่อมโยง (สมาธิ)

- ให้ผู้เรียนรวมพลังจิตใจ ความคิดอันแน่วแน่ในการตั้งใจฟัง ตั้งใจดู ตั้งใจจดจำและเห็นความสำคัญต่อเนื้อหาที่จะนำเสนอ

ขั้นฝึก (ปัญญา)

- ใช้สมาธิ จิตใจอันแน่วแน่ทำความเข้าใจกับปัญหา
- ค้นหาสาเหตุที่มาที่ไปของปัญหา
- แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและถูกวิธี

ขั้นประยุกต์ (ปัญญา)

- ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้, เกิดปัญญาและมีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นๆ ถูกต้อง

๖. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง (การสร้างศรัทธา)

- การจัดบรรยากาศในการนำเข้าสู่บทเรียน
- การสร้างแรงจูงใจในการนำเข้าสู่บทเรียน
- บุคลิกภาพตลอดถึงการวางตัวที่เหมาะสมของผู้สอน
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

ขั้นฝึก (การฝึกทักษะ)

- กิจกรรมกลุ่ม/รายบุคคล
- การปฏิบัติ/การนำเสนอ/การแสดงออก
- ฝึกการเขียน, การฟัง, การถาม, และการคิดวิเคราะห์

ขั้นประยุกต์ (การประเมิน)

- การประเมินตนเอง
- การประเมินของกัลยาณมิตร
- การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและการนำไปประยุกต์ใช้

๗. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกคาย, การใช้ความคิดถูกวิธี)

แบบที่ ๑

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ผู้เรียนรู้จักคิด คิดเป็น คิดอย่างมีระบบ
- ผู้เรียนรู้จักมอง รู้จักพิจารณา ไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์

ขั้นฝึก

- ฝึกการคิดหาเหตุผล

- ฝึกการสืบค้นถึงต้นเค้า
- ฝึกการสืบสาวให้ตลอดสาย
- ฝึกการแยกแยะสิ่งนั้นๆ ปัญหา นั้นๆ ตามสภาวะแห่งเหตุและปัจจัย

ขั้นประยุกต์

- ผู้เรียนนำการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ปัจจุบัน

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน)

แบบที่ ๒

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน
- ครูผู้สอนเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญ, หัวเรื่อง
- ครูผู้สอนแนะแหล่งวิทยาการ, แหล่งข้อมูล

ขั้นฝึก

- ผู้เรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล
- ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการคิดแก่ผู้เรียน เช่น คิดสืบค้นต้นเค้า, คิดสืบสาวตลอดสาย, คิดสืบค้นต้นปลาย, และคิดโยงสายสัมพันธ์
- ฝึกการสรุปประเด็น เปรียบเทียบ ประเมินค่า โดยวิธีอภิปราย ทดลอง ทดสอบ
- ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ
- กิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและตัดสินใจ

ขั้นประยุกต์

- สังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง
- อภิปรายและสอบถาม
- สรุปทบทวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

๙. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้)

ขั้นสืบค้น (ฉันทะ)

- สร้างความพอใจและความสำคัญต่อสิ่งที่เรียนรู้ และสิ่งที่ได้รับ

ขั้นเชื่อมโยง (วิริยะ)

- ฟังให้หมด จดให้มาก ปากต้องไว ใจต้องคิด (หัวใจบัณฑิต สุ จิ ปุ ลิ)

ขั้นฝึก (จิตตะ)

- มุ่งมั่น โดยฝึกฟังมากๆ ฝึกคิดมากๆ ฝึกถามมากๆ และฝึกเขียนมากๆ

ขั้นประยุกต์ (วิมังสา)

- พิจารณา ไตร่ตรอง แยกแยะ อธิบาย นำเสนอ และประยุกต์ใช้

การนิยามศัพท์ขั้นตอน/กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธี

สืบค้น	หมายถึง สืบสาวราวเรื่อง, ค้นหาให้ได้เรื่อง
เชื่อมโยง	หมายถึง ทำให้ติดเป็นเนื้อเดียวกัน, ทำให้ประสานกัน
ฝึก	หมายถึง ทำ เช่นบอก, แสดง, หรือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นหรือมีความชำนาญ
ประยุกต์	หมายถึง นำความรู้ในวิทยาการต่างๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์

ขอบายเนื้อหาสาระการเรียนรู้ภาษาบาลี

ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

สารการเรียนรู้ภาษาบาลี

รหัส ม.๑ ป๒๑๒๐๑ ป๒๑๒๐๒ ม.๒ ป๒๒๒๐๓ ป๒๒๒๐๔ ม.๓ ป๒๓๒๐๕ ป๒๓๒๐๖

รหัส ม.๔ ป๓๑๒๐๑ ป๓๑๒๐๒ ม.๕ ป๓๒๒๐๓ ป๓๒๒๐๔ ม.๖ ป๓๓๒๐๕ ป๓๓๒๐๖

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
นามศัพท์ - อพยยศัพท์	อาขยาต - กิตก์	สมาส - ตัทธิต	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษภากษ์ปรัวัฒน์ ธรรมบทภาค ๑	อาขยาต - กิตก์ ธรรมภาค ๒ ธรรมภาค ๓	สมาส - ตัทธิต ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบาลี ไวยากรณ์ - ประวัติความเป็นมาของภาษาบาลี - ความหมายของคำว่า “บาลี ไวยากรณ์” - รากศัพท์ของคำว่า “บาลี” - รากศัพท์ของคำว่า “ไวยากรณ์” - การแบ่งหมวดบาลีไวยากรณ์ นามศัพท์ - โครงสร้างของนามศัพท์	อาขยาต - ความหมายของอาขยาต - เครื่องปรุงของอาขยาต - ส่วนประกอบที่สำคัญของอาขยาต วิภัตติ - ความหมายของวิภัตติ - การแบ่งหมวดวิภัตติ - ความหมายของชื่อวิภัตติ - วิธีสังเกตวิภัตติ - วิภัตติและการเปลี่ยนแปลง - อากมในอาขยาต	สมาส - ความหมายของสมาส - วิเคราะห์คำว่า “สมาส” - ลักษณะรูปวิเคราะห์แห่งสมาส - ประโยชน์ของสมาส - ประเภทของสมาส สมาสว่าโดยชื่อ : - กัมมธารยสมาส - วิเสสนบุพพบท - วิเสสนุตตรบท - วิเสสนนภยบท	อักขรวิธี : สมัญญาภิธาน - อักขรวิธี ภาคที่ ๑ สมัญญาภิธาน - ความหมายของคำว่า “อักขระ” - ประเภทของอักขระ - สรร - ประเภทของสรร - พยัญชนะ - ประเภทของพยัญชนะ - ฐานกรณ์ของอักขระ - เสียงอักขระ	อาขยาต - ความหมายของอาขยาต - เครื่องปรุงของอาขยาต - ส่วนประกอบที่สำคัญของอาขยาต วิภัตติ - ความหมายของวิภัตติ - การแบ่งหมวดวิภัตติ - ความหมายของชื่อวิภัตติ - วิธีสังเกตวิภัตติ - วิภัตติและการเปลี่ยนแปลง - อากมในอาขยาต	สมาส - ความหมายของสมาส - วิเคราะห์คำว่า “สมาส” - ลักษณะรูปวิเคราะห์แห่งสมาส - ประโยชน์ของสมาส - ประเภทของสมาส สมาสว่าโดยชื่อ : - กัมมธารยสมาส - วิเสสนบุพพบท - วิเสสนุตตรบท - วิเสสนนภยบท

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
นามศัพท์ - อพยยศัพท์	อาขยาต - กิตก์	สมาส - ตัทธิธ	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษฏาภักย์ปรัวัฒน์ ธรรมบทภาค ๑	อาขยาต - กิตก์ ธรรมภาค ๒ ธรรมภาค ๓	สมาส - ตัทธิธ ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔
- ความหมายของนามศัพท์ - นามนาม - คุณนาม - สัพพนาม ลิงค์ วจนะ วิภัติ - ลิงค์ - วจนะ - วิภัติ อายตนิบาตและการันต์ - อายตนิบาต - การันต์ การแจก อ, อิ, อี, อุ, อู การันต์ ในปุงลิงค์ - อ การันต์ในปุงลิงค์ - อิ การันต์ในปุงลิงค์ - อี การันต์ในปุงลิงค์ - อุ การันต์ในปุงลิงค์ - อู การันต์ในปุงลิงค์ การแจก อา, อิ, อี, อุ, อู การันต์ในอิตถิลิงค์ - อา การันต์ในอิตถิลิงค์	กาล, บท, วจนะ, บุรุษ กาล - ความหมายของกาล - ประเภทของกาล - วิธีสังเกตกาล บท - ความหมายของบท - ประเภทของบท - ประโยชน์ของบท วจนะ - ความหมายของวจนะ - ประเภทของวจนะ - ความแตกต่างระหว่างวจนะนามและวจนะอาขยาต บุรุษ - ความหมายของบุรุษ - ประเภทของบุรุษ - ความแตกต่างระหว่างบุรุษนามกับบุรุษอาขยาต - วิธีใช้บุรุษ	- วิเสสโนปมบท - สัมภาวนบุพพบท - อวธารณบุพพบท สมาสว่าโดยชื่อ : ๒. ทิคุสมาส - สมหารทิกุ - อสมหารทิกุ สมาสว่าโดยชื่อ : ๓. ตัปฺปรัสสมาส - ทุตียาตตัปฺปรัส - ตตียาตตัปฺปรัส - จตุตถิตตัปฺปรัส - ปัญจมีตตัปฺปรัส - ฉกฺขฐิตตัปฺปรัส - สัตตมีตตัปฺปรัส สมาสว่าโดยชื่อ : ๔. ทวันทวสมาส - สมหารทวันทว - อสมหารทวันทว สมาสว่าโดยชื่อ : ๕. อพยยิภาวสมาส	- พยัญชนะสังโยค - อัฒสสระ อักษรวิธี : สนธิ สระสนธิ - สนธิ - ความหมายของสนธิ - ประโยชน์ของสนธิ - ประเภทของสนธิ - สระสนธิ พยัญชนะสนธิ นิคคหิตสนธิ - พยัญชนะสนธิ - นิคคหิตสนธิ หลักการแปลมครเป็นไทยและ การแปลไทยเป็นมครตาม โครงสร้างของประโยค ๘ ส่วนประกอบ ดังนี้ - การแปลอาลปนะ - การแปลนิบาตต้นข้อความหรือกาลสัตตมี - การแปลประธาน - การแปลบทที่เนื่องด้วยประธาน	กาล, บท, วจนะ, บุรุษ กาล - ความหมายของกาล - ประเภทของกาล - วิธีสังเกตกาล บท - ความหมายของบท - ประเภทของบท - ประโยชน์ของบท วจนะ - ความหมายของวจนะ - ประเภทของวจนะ - ความแตกต่างระหว่างวจนะนามและวจนะอาขยาต บุรุษ - ความหมายของบุรุษ - ประเภทของบุรุษ - ความแตกต่างระหว่างบุรุษนามกับบุรุษอาขยาต - วิธีใช้บุรุษ	- วิเสสโนปมบท - สัมภาวนบุพพบท - อวธารณบุพพบท ๒. ทิคุสมาส - สมหารทิกุ - อสมหารทิกุ ๓. ตัปฺปรัสสมาส - ทุตียาตตัปฺปรัส - ตตียาตตัปฺปรัส - จตุตถิตตัปฺปรัส - ปัญจมีตตัปฺปรัส - ฉกฺขฐิตตัปฺปรัส - สัตตมีตตัปฺปรัส ๔. ทวันทวสมาส - สมหารทวันทว - อสมหารทวันทว ๕. อพยยิภาวสมาส - อุปสัคคบุพพะกะ - นิบาตบุพพะกะ ๖. พหุพพิทสมาส - ทุตียาพหุพพิท

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
นามศัพท์ - อพยยศัพท์	อาขยาต - กิตก์	สมาส - ตัทธิ	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษพากย์ปรีวัณน์ ธรรมบทภาค ๑	อาขยาต - กิตก์ ธรรมภาค ๒ ธรรมภาค ๓	สมาส - ตัทธิ ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔
- อ การันต์ในอิตถิลิงค์ - อี การันต์ในอิตถิลิงค์ - อุ การันต์ในอิตถิลิงค์ - อุ การันต์ในอิตถิลิงค์ การแจก อ, อี, อุ การันต์ใน นปุงสกลิงค์ - อ การันต์ในนปุงสกลิงค์ - อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ - อุ การันต์ในนปุงสกลิงค์ กติปยศัพท์ - กติปยศัพท์ - อตต - พรหม - ราช - ภควन्द - อรหนต - ภวन्द - สตถุ - ปิตุ - มาตุ - มน	- วิธีสังเกตุบุรุษ ธาตุ ธาตุ - ความหมายของธาตุ - วิธีสังเกตุธาตุ - ธาตุ ๘ หมวด - การเปลี่ยนแปลงของธาตุใน หมวดต่างๆ - ธาตุ ๒ - วิธีสังเกตุธาตุ ๒ - ธาตุกลับความหมาย - ศัพท์พิเศษที่ใช้นำหน้ากิริยา - กิริยาศัพท์ที่ใช้ดูคุณ - อสุ ธาตุ วากและปัจจัย วาก - ความหมายของวาก - ประเภทของวาก - วิธีสลับวาก - ความสำคัญของวาก ปัจจัย	- อุปสัคคบุพพะ - นิปาทบุพพะ สมาสว่าโดยชื่อ : ๖. พหุพพิสมาส - พุติยาพหุพพิ - ตติยาพหุพพิ - จตุตถิพหุพพิ - ปัญจมีพหุพพิ - ฉกฤษิพหุพพิ - สัตตมีพหุพพิ สมาสห้อง - สมาสห้อง - ความหมายของสมาสห้อง - สรุปลักษณะของสมาสห้อง ตัทธิ - ตัทธิ - วิเคราะห์คำว่า “ตัทธิ” - ความแตกต่างระหว่างตัทธิ และสมาส - ประเภทของตัทธิ - ศัพท์ที่ใช้องปัจจัยตัทธิ	- การเปลื่อกิริยาในระหว่างและ ประโยคแทรก - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยา ในระหว่าง และบทที่เนื่องด้วย ประโยคแทรก - การเปลื่อกิริยาคุมพากย์ - การแปลบทที่เนื่องด้วยกิริยา คุมพากย์ แปลอุกฤษพากย์ปรีวัณน์โดย พยัญชนะและอรร - อุกฤษพากย์ปรีวัณน์ แปลธรรมบทโดยพยัญชนะ และอรร - ธรรมบทภาค ๑	- วิธีสังเกตุบุรุษ ธาตุ - ความหมายของธาตุ - วิธีสังเกตุธาตุ - ธาตุ ๘ หมวด - การเปลี่ยนแปลงของธาตุใน หมวดต่างๆ - ธาตุ ๒ - วิธีสังเกตุธาตุ ๒ - ธาตุกลับความหมาย - ศัพท์พิเศษที่ใช้นำหน้ากิริยา - กิริยาศัพท์ที่ใช้ดูคุณ - อสุ ธาตุ วากและปัจจัย วาก - ความหมายของวาก - ประเภทของวาก - วิธีสลับวาก - ความสำคัญของวาก ปัจจัย - ความหมายของปัจจัย	- ตติยาพหุพพิ - จตุตถิพหุพพิ - ปัญจมีพหุพพิ - ฉกฤษิพหุพพิ - สัตตมีพหุพพิ สมาสห้อง - สมาสห้อง - ความหมายของสมาสห้อง - สรุปลักษณะของสมาสห้อง ตัทธิ - ตัทธิ - วิเคราะห์คำว่า “ตัทธิ” - ความแตกต่างระหว่างตัทธิ และสมาส - ประเภทของตัทธิ - ศัพท์ที่ใช้องปัจจัยตัทธิ - ลักษณะสำคัญของ ณ ปัจจัย และปัจจัยเนื่องด้วย ณ - ปัจจัยที่คล้ายกัน - ปัจจัยที่พ้องกัน - ประโยชน์ของปัจจัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
นามศัพท์ - อพยยศัพท์	อาขยาต - กิตก์	สมาส - ตัทธิต	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษฏ์พักรณ์ ธรรมบทภาค ๑	อาขยาต - กิตก์ ธรรมภาค ๒ ธรรมภาค ๓	สมาส - ตัทธิต ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔
- กम्म - โค - ศัพท์พิเศษ สังขยา : ปกติสังขยา - ความหมายของคำว่า “สังขยา” - ประเภทของสังขยา - เอก ศัพท์ - ทวิ ศัพท์ - ตติ ศัพท์ - จตุ ศัพท์ - ปณจ ศัพท์ - นว ศัพท์ - สังขยาจำนวนสิบ - สังขยาจำนวนร้อย จำนวน พัน - วิธีใช้ปกติสังขยา วิธีต่อปกติสังขยา - วิธีต่อปกติสังขยาเข้ากับปกติสังขยาด้วย อุตตร ศัพท์ และ อธิก ศัพท์	- ความหมายของปัจจัย - วิธีใช้ปัจจัย - ประเภทของปัจจัย - วิธีลงและเปลี่ยนแปลงปัจจัยในวาก - ปัจจัยพิเศษ-อภัส - คำแปลของ ข, ฉ, ส ปัจจัย - อาย, อีย ปัจจัย - ปัจจัยที่ใช้น้อย - ความสำคัญของปัจจัย การแปลในวากทั้ง ๕ ที่ใช้ กิริยาอาขยาตคัมพากย์ - การใช้กิริยาอาขยาตคัมพากย์ - การแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ - ประโยคกัตตุวาก - ประโยคกัมมวาก - ประโยคภาววาก - ประโยคเหตุกัตตุวาก - ประโยคเหตุกัมมวาก	- ลักษณะสำคัญของ ณ ปัจจัยและปัจจัยเนื่องด้วย ณ - ปัจจัยที่คล้ายกัน - ปัจจัยที่พ้องกัน - ประโยชน์ของปัจจัย สมัญญัตถิต - โคตตตัทธิต - ตรัตยาติตัทธิต - ราคาติตัทธิต - ขาตาติตัทธิต - สมุหตัทธิต - ฐานตัทธิต - พหุลตัทธิต - เสฏฐตัทธิต - ตทัสสตถิตตัทธิต - ปกิตตัทธิต - ปุณตัทธิต - สังขยัตตัทธิต - วิภาคตัทธิต - อุปมาตัทธิต - นิสสิตตัทธิต	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษฏ์พักรณ์ ธรรมบทภาค ๑	- วิธีใช้ปัจจัย - ประเภทของปัจจัย - วิธีลงและเปลี่ยนแปลงปัจจัยในวาก - ปัจจัยพิเศษ-อภัส - คำแปลของ ข, ฉ, ส ปัจจัย - อาย, อีย ปัจจัย - ปัจจัยที่ใช้น้อย - ความสำคัญของปัจจัย การแปลในวากทั้ง ๕ ที่ใช้ กิริยาอาขยาตคัมพากย์ - การใช้กิริยาอาขยาตคัมพากย์ - การแปลมคธเป็นไทยและการแปลไทยเป็นมคธ - ประโยคกัตตุวาก - ประโยคกัมมวาก - ประโยคภาววาก - ประโยคเหตุกัตตุวาก - ประโยคเหตุกัมมวาก กิตก์ : กิริยากิตก์ (วิภัตติ,	สมัญญัตถิต - โคตตตัทธิต - ตรัตยาติตัทธิต - ราคาติตัทธิต - ขาตาติตัทธิต - สมุหตัทธิต - ฐานตัทธิต - พหุลตัทธิต - เสฏฐตัทธิต - ตทัสสตถิตตัทธิต - ปกิตตัทธิต - ปุณตัทธิต - สังขยัตตัทธิต - วิภาคตัทธิต - อุปมาตัทธิต - นิสสิตตัทธิต ภาวตัทธิต อพยยตัทธิต - ภาวตัทธิต - อพยยตัทธิต แปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
นามศัพท์ - อพยยศัพท์	อาขยาต - กิตก์	สมาส - ตัทธิธ	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษฏาภักย์ปริวรรต ธรรมบทภาค ๑	อาขยาต - กิตก์ ธรรมภาค ๒ ธรรมภาค ๓	สมาส - ตัทธิธ ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔
- วิธีต่อปกติสังขยาเข้ากับนามด้วย อุตฺตร และ อธิก ศัพท์ - วิธีต่อปกติสังขยา ด้วย จ ศัพท์ - วิธีต่อปกติสังขยาด้วย อุปริศัพท์ สังขยา : ปุณฺณสังขยา - ความหมายของปุณฺณสังขยา - ปัจจัยที่ใช้ในปุณฺณสังขยา - การจัดปุณฺณสังขยาเข้าในลิงค์ - ปุณฺณสังขยานับใน ๓ ลิงค์ - วิธีใช้ปุณฺณสังขยา - อหฺตม ศัพท์ - การต่อ อหฺตม ศัพท์ เข้ากับ ปุณฺณสังขยา - การต่อ อหฺตม ศัพท์ เข้ากับ ปุณฺณสังขยา แบบมีนามแทรก - การต่อ อหฺตม ศัพท์ เข้ากับ ปกติสังขยา - การต่อ อหฺตม ศัพท์ เข้ากับ	กิตก์ : กิริยากิตก์ (วิภคฺติ, วจนฺ, กาล, ธาตุ, วาจก, ปัจจัย) - กิตก์ - ความหมายของคำว่า กิตก์ - วิเคราะห์คำว่า กิตก์ - การแบ่งประเภทของกิตก์ - ธาตุกิตก์ - กิริยากิตก์ - วิภคฺติและวจนฺ - กาล - การแบ่งประเภทของกาล - ธาตุ - วาจก - ปัจจัย - วิธีลงปัจจัย - กิตปัจจัย - กิจปัจจัย - กิตกิจปัจจัย - ตูนาทิจปัจจัย - บทสุดท้าย	ภาวตัทธิต อพยยตัทธิต - ภาวตัทธิต - อพยยตัทธิต		วจนฺ, กาล, ธาตุ, วาจก, ปัจจัย) - กิตก์ - ความหมายของคำว่า กิตก์ - วิเคราะห์คำว่า กิตก์ - การแบ่งประเภทของกิตก์ - ธาตุกิตก์ - กิริยากิตก์ - วิภคฺติและวจนฺ - กาล - การแบ่งประเภทของกาล - ธาตุ - วาจก - ปัจจัย - วิธีลงปัจจัย - กิตปัจจัย - กิจปัจจัย - กิตกิจปัจจัย - ตูนาทิจปัจจัย - บทสุดท้าย นามกิตก์ รูปและสาธนะ	- ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนแปลธรรมบทโดยพยัญชนะและอรรถ - ธรรมบทภาค ๑ - ธรรมบทภาค ๒ - ธรรมบทภาค ๓ - ธรรมบทภาค ๔

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
นามศัพท์ - อพยยศัพท์	อาขยาต - กิตก์	สมาส - ตัทธิธ	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษฏาภักย์ปริวรรต ธรรมบทภาค ๑	อาขยาต - กิตก์ ธรรมภาค ๒ ธรรมภาค ๓	สมาส - ตัทธิธ ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔
ปกติสังขยา แบบมีนามแทรก ศัพท์นาม : ปุริสศัพท์นาม - ความหมายของศัพท์นาม - ประเภทของศัพท์นาม - ปุริสศัพท์นาม - ต (ปุริสศัพท์นาม) - ตุมห ศัพท์ปุริสศัพท์นาม - อมห ศัพท์ปุริสศัพท์นาม ศัพท์นาม : วิเสสนศัพท์นาม - วิเสสนศัพท์นาม - ประเภทของวิเสสนศัพท์นาม - อนิยมวิเสสนศัพท์นาม - นิยมวิเสสนศัพท์นาม - ศัพท์นามทั้งปวงเปลี่ยนรูปได้ อพยยศัพท์ - ความหมายของคำว่า “อพยยศัพท์” - ประเภทของ “อพยยศัพท์” - อุปสัค - นิบาต - ปัจจัย	นามกิตก์ รูปและสาธนะ - นามกิตก์ - สาธนะ - วิเคราะห์แห่งสาธนะ - วิธีปรุงรูปวิเคราะห์ ปัจจัยนามกิตก์ - ปัจจัยแห่งนามกิตก์ - วิเคราะห์แห่งนามกิตก์ - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตปัจจัย - กวิ ปัจจัย - ณิ ปัจจัย - ณวุ ปัจจัย - ตุ ปัจจัย - รุ ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิจปัจจัย - ข ปัจจัย - ณย ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตกิจปัจจัย			- นามกิตก์ - สาธนะ - วิเคราะห์แห่งสาธนะ - วิธีปรุงรูปวิเคราะห์ ปัจจัยนามกิตก์ - ปัจจัยแห่งนามกิตก์ - วิเคราะห์แห่งนามกิตก์ - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตปัจจัย - กวิ ปัจจัย - ณิ ปัจจัย - ณวุ ปัจจัย - ตุ ปัจจัย - รุ ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิจปัจจัย - ข ปัจจัย - ณย ปัจจัย - ปัจจัยนามกิตก์ในหมวดกิตกิจปัจจัย - อ ปัจจัย	

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
นามศัพท์ - อพยยศัพท์	อาขยาต - กิตก์	สมาส - ตัทธิธ	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษพากย์ปรีวัณน์ ธรรมบทภาค ๑	อาขยาต - กิตก์ ธรรมภาค ๒ ธรรมภาค ๓	สมาส - ตัทธิธ ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔
	อ ปัจจัย อิ ปัจจัย ณ ปัจจัย เตว ปัจจัย ติ ปัจจัย ตุ ปัจจัย ยุ ปัจจัย - ปัจจัยนอกแบบ การใช้กริยาภิธาน - การใช้กริยาภิธาน - การใช้กริยาภิธานในการแปล มคธเป็นไทยและการแปล ไทยเป็นมคธ - ใช้เป็นกริยาคุมพากย์ตาม วาก - ใช้เป็นวิภัติกัตตา - ใช้เป็นกริยาคุมพากย์ อนาทร และลักษณะ - ใช้เป็นกริยาในระหว่าง - การใช้ ตวา, ตุ ปัจจัย และ นามกิตก์			อิ ปัจจัย ณ ปัจจัย เตว ปัจจัย ติ ปัจจัย ตุ ปัจจัย ยุ ปัจจัย - ปัจจัยนอกแบบ การใช้กริยาภิธาน - การใช้กริยาภิธาน - การใช้กริยาภิธานในการแปล มคธเป็นไทยและการแปล ไทยเป็นมคธ - ใช้เป็นกริยาคุมพากย์ตาม วาก - ใช้เป็นวิภัติกัตตา - ใช้เป็นกริยาคุมพากย์ อนาทร และลักษณะ - ใช้เป็นกริยาในระหว่าง - การใช้ ตวา, ตุ ปัจจัย และ นามกิตก์ ตวา ปัจจัย ใช้ในอรธ ๘	

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
นามศัพท์ - อพยยศัพท์	อาขยาต - กิตก์	สมาส - ตัทธิธ	สมัญญาภิธาน - สนธิ อุกฤษพากย์ปริวัฒน์ ธรรมบทภาค ๑	อาขยาต - กิตก์ ธรรมภาค ๒ ธรรมภาค ๓	สมาส - ตัทธิธ ธรรมบทภาค ๔ ทบทวนธรรมบทภาค ๑-๔
	ตฺวา ปัจจัย ใช้ในอรรถ ๘ อย่าง ตฺ ปัจจัย ใช้ในอรรถ ๒ อย่าง นามกิตก์ ใช้ใน ๒ แผนก			อย่าง ตฺ ปัจจัย ใช้ในอรรถ ๒ อย่าง นามกิตก์ ใช้ใน ๒ แผนก แปลธรรมบทโดยพยัญชนะ และอรรถ - ธรรมบทภาค ๒ - ธรรมบทภาค ๓	

คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ที่ ๗๘๔ / ๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้สถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนได้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีแนวทางการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สารการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามมาตรฐานของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักการที่ประกาศไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงแต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

๑. พระราชวรมนู	ที่ปรึกษา
๒. พระราชวัชรภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๓	
๓. พระครูสุนทรพิมลศีล	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕	
๔. พระครูปริยัติวิราภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๙	
๕. พระครูสุวรรณสรานุกิจ	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๐	
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ที่ปรึกษา
๗. รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ประธานคณะทำงาน
(นายชยพล พงษ์สีดา)	

๘. ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา	รองประธานคณะกรรมการ
๙. พระมหาอินสอน คุณวุฑโฒ	คณะกรรมการ
๑๐. พระมหาสมเกียรติ สิริอรุโณ	คณะกรรมการ
๑๑. พระมหาธีรวัฒน์ อีรวุฒนเมธี, ดร.	คณะกรรมการ
๑๒. พระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม	คณะกรรมการ
	/๑๓. นายบุญเชิด...
๑๓. นายบุญเชิด กิตติธรากร	คณะกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี	
๑๔. นายประดับ โพธิกาญจนวัตร	คณะกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม	คณะกรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี	คณะกรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑๗. นางพรเพ็ญ กิตติธรากร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นายเดชา ละลีย์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นายเกรียงไกร ทองแจ่ม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นายชำนาญศิลป์ ก้อนแสนไชย	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. นายวัฒนา ขำทอง	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการฯ มีหน้าที่ประชุมพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ จัดทำร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และดำเนินการจัดพิมพ์หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา เผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จในปีการศึกษา ๒๕๕๘

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายพนม ศรีศิลป์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ